

AMIF-rahaston ohjelma

Turvapaikka-, maahanmuutto- ja
kotouttamisrahasto (AMIF)

27.3.2024

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Euroopan unionin
rahoittama

CCI-numero	2021FI65AMPR001
Nimi englanniksi	Programme Finland – AMIF
Nimike kansallisella kielellä (kansallisilla kielillä)	FI – Turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahaston ohjelma – AMIF
Versio	3.0
Ensimmäinen vuosi	2021
Viimeinen vuosi	2027
Tukikelpoisuus alkaa	1.1.2021
Tukikelpoisuus päättyy	31.12.2029
Komission päätöksen numero	C(2024) 2297
Komission päätöksen päivämäärä	27.3.2024
Jäsenvaltion muutospäätöksen numero	
Jäsenvaltiota koskevan muutospäätöksen voimaantulopäivä	
Ei-merkittävä siirto (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 24 artiklan 5 kohta)	Ei
Toimituksellisia tai tekstinlaadinnallisia korjauksia (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 24 artiklan 6 kohta)	Ei
Temaattinen rahoitusväline (AMIF-asetuksen 11 artikla, BMVI-asetuksen 8 artikla, ISF-asetuksen 8 artikla)	Kyllä
Seurantakomitean hyväksymä	Kyllä

Sisällys

1. Ohjelmastrategia: keskeiset haasteet ja toimintapoliittiset vastaukset.....	5
Läpileikkaavat periaatteet	10
2. Erityistavoitteet ja tekninen apu.....	11
2.1. Erityistavoite: 1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	13
2.1.1. Erityistavoitteen kuvaus.....	13
2.1.2. Indikaattorit	20
2.1.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan	22
2.2. Erityistavoite: 2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	22
2.2.1. Erityistavoitteen kuvaus.....	22
Laillinen maahanmuutto	26
Kotoutuminen:	28
2.2.2 Indikaattorit	30
2.2.3 Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan.....	33
2.3. Erityistavoite: 3. Palauttaminen.....	34
2.3.1 Erityistavoitteen kuvaus.....	34
2.3.2. Indikaattorit	41
2.3.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan.....	42
2.4. Erityistavoite: 4. Yhteisvastuu.....	42
2.4.1. Erityistavoitteen kuvaus.....	42
2.4.2. Indikaattorit	44
2.4.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan	44
2.5. Tekninen apu: TA.36(5). Tekninen apu – kiinteä määrä (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 5 kohta)	45
2.5.1. Kuvaus.....	45
2.5.2. Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 37 artiklan mukaisen teknisen avun alustava jakautuminen.....	46
3. Rahoitussuunnitelma	47
3.1 Määrärahat vuosittain	47
3.2 Määrärahat yhteensä	48
Yhteistyössä hallinnoitavien rahastojen väliset siirrot (kaikkien siirtojen kumulatiiviset määrät ohjelmakauden aikana)	51
Siirrot välineisiin, joita hallinnoidaan suoraan tai välillisesti (kaikkien siirtojen kumulatiiviset määrät ohjelmakauden aikana)	51
4. Mahdollistavat edellytykset	52
Mahdollistava edellytys: 1. Julkisten hankintamarkkinoiden tehokkaat seurantamekanismit.....	52
Mahdollistava edellytys: 3. Perusoikeuskirjan tehokas soveltaminen ja täytäntöönpano	56

Mahdollistava edellytys: 4. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpano ja soveltaminen neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti	59
5. Ohjelmaviranomaiset.....	62
6. Kumppanuus	63
Kumppanuusrakenteet ohjelmatyössä	63
Kumppanuusperiaate valmistelussa.....	64
Kumppanuusperiaate ohjelman toteutuksessa.....	65
7. Viestintä ja näkyvyys	68
8. Yksikkökustannusten, kertakorvausten, kiinteämääräisen rahoituksen ja kustannuksiin perustumattoman rahoituksen käyttö	71

1. Ohjelmastrategia: keskeiset haasteet ja toimintapoliittiset vastaukset

Viite: asetuksen (EU) 2021/1060 (yhteisiä säännöksiä koskeva asetus) 22 artiklan 3 kohdan a alakohdan iii, iv, v ja ix alakohta.

EU:ssa on selkeä tarve yhteiselle turvapaikkajärjestelmälle, jossa menettelyt toimivat kaikissa muuttoliiketilanteissa ja paineen kohteena olevia jäsenvaltioita tuetaan yhteisin toimin. Euroopan komission syksyllä 2020 antaman EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistusta koskevan tiedonannon ja lainsäädäntöehdotusten (ns. paktin) tavoitteena on uudistaa turvapaikkajärjestelmää kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on tehostaa menettelyitä, yhdenmukaistaa suojelun myöntämisen kriteereitä ja jakaa vastuuta jäsenvaltioiden kesken nykyistä oikeudenmukaisemmin. Säädökset aiheuttavat kehittämistarpeita turvapaikkajärjestelmän kaikilla osa-alueilla. Uuden EU-ohjelmakauden käynnistyessä neuvottelut paktista ovat vielä kesken.

Myös Suomen hallitusohjelmassa todetaan, että globaaliin pakolaistilanteeseen vastaaminen edellyttää yhteisiä eurooppalaisia ratkaisuja. Suomi edistää yhteisten, ihmisoikeuksia kunnioittavien eurooppalaisten turvapaikka- ja pakolaispolitiikkaa koskevien ratkaisujen muodostumista pyrkimyksenä oikeudenmukainen ja kestävä vastuunjako EU-maiden kesken. Suomi on osoittanut solidaarisuutta osallistumalla turvapaikanhakijoiden sisäisiin siirtoihin Välimeren alueen EU-valtioista ja uudelleensijoittanut UNHCR:n esittämiä kiintiöpakolaisia vuodesta 1979 lähtien.

Suomi jatkaa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien kiintiöpakolaisten uudelleensijoittamista, painottaen kiintiöissään erityisesti perheiden sekä vaikeassa asemassa olevien naisten ja lasten valintaa. Rahaston erityistavoitteessa 1 jatketaan päättyvän kauden mukaisesti alue- ja paikallistason toimijoiden kiintiöpakolaisten sijoittamista koskevan osaamisen, yhteistyön ja prosessien vahvistamista. Erityistavoitteessa 4 hyödynnetään rahaston temaattisen välineen mukaista uudelleensijoittamista koskevaa erillisrahoitusta, joka kanavoidaan pakolaisten uudelleensijoittamismenettelyistä ja pakolaisten kuntaan sijoittamisesta vastaavien viranomaisten toimintaan. Mahdollista olisi rahoittaa myös muuta humanitaarista maahanpääsyä kolmansista maista, jos sellaisesta kansallisesti päätettäisiin. Temaattisen välineen rahoitusta on mahdollista hyödyntää myös jäsenmaiden välisiin solidaarisuustoimiin, kuten turvapaikanhakijoiden sisäisiin siirtoihin. Niin kauan, kun paktia koskevat neuvottelut ovat kesken, ei ehdotetun pysyvän yhteisvastuumekanismin rakennetta voida tarkalleen ennakoita. On kuitenkin oletettavaa, että valittavia tukitoimia tulee olemaan erilaisia ja myös sisäiset siirrot jäsenmaiden välillä jossain muodossa jatkuvat. Säädösneuvotteluiden kestäessä toimia voidaan tehdä vapaaehtois pohjalta.

Suomen keskeiset haasteet liittyvät sekä EU-säännösten soveltamiseen, että tarpeeseen sujuvoittaa turvapaikkamenettelyä. Hakijamäärät ovat viime vuosina laskeneet ja uusien hakemusten käsittelyn osalta menettelyä on kyetty nopeuttamaan. Uusintahakemusten suhteellinen osuus on kuitenkin noussut ja niiden käsittely on aikaa vievää. Hakijoiden joukossa on jopa vuosia asiansa käsittelyä odottaneita. Pitkä ajanjakso vastaanottojärjestelmässä ja tulevaisuuden epävarmuus ovat lisänneet myös haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita.

Tunnistettuihin haasteisiin rahasto vastaa mm. edistämällä yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän uudistamista ja toimeenpanoa EU-lainsäädäntöä soveltaen sekä tehostamalla, sujuvoittamalla ja kehittämällä menettelyitä ja tietojärjestelmiä. Tarkoituksena on varmistaa palveluiden laatu, asianmukainen oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutuminen sekä osallisuutta tukevat toimet niin viranomais- kuin kolmannen sektorin toimia vahvistamalla. Oikea-aikaisilla tukitoimilla pyritään paitsi ehkäisemään asiakkaiden passivoitumista ja mielenterveyteen liittyviä ongelmia, myös edistämään kotoutumisen edellytyksiä.

Suomessa asuu yli 250 000 ulkomaan kansalaista. Maahanmuuttajien määrä on ollut tasaisessa nousussa ja viime vuosina noin 70 % muuttajista on ollut kolmansien maiden kansalaisia. Edelleen yleisin syy saapua Suomeen on perhe tai työ. Kolmansista maista tulevan työvoiman määrä on kasvussa.

Kansainvälistä suojelua hakevien ja saavien määrä on viime vuosina vaihdellut suuresti. Myönteisten oleskelulupien määrät ovat laskeneet vuoden 2016 ennätysmääristä. Vuonna 2019 ensimmäisiä oleskelulupia kansainvälisen suojelun perusteella myönnettiin 2 073 ja kansainvälistä suojelua saaneiden perheenjäsenille 1 525. Toissijaisen suojelun perusteella luvan sai 452 henkilöä ja muilla perusteilla 434 henkilöä. Suomen pakolaiskiintiön koko on viime vuosina ollut 750-1050 henkilöä.

Hallitusohjelman pyrkimyksenä on kotoutumisen nopeuttaminen sekä maahanmuuttajien osallisuuden ja yhdenvertaisuuden lisääminen kaikilla yhteiskunnan osa-alueilla. Työ- ja elinkeinoministeriön vuosina 2019-2020 valmisteleman kotoutumisen selonteon pohjalta uudistetaan kotoutumislaki. Kotouttamiseen, työllistymiseen edistämiseen ja SOTE-palveluihin suunnitellut rakenneuudistukset edellyttävät monialaisen asiakastyön kehittämistä. Erityishuomiota tarvitaan työllistymiseen, koulutukseen, rasmin, syrjinnän ja köyhyyden ehkäisemiseen ja vähentämiseen, terveyteen ja hyvinvointiin sekä asumiseen liittyviin kysymyksiin. Kotoutumisen nopeuttaminen nähdään yhtenä keinona hallituksen työllisyysasteen nostamista koskevan tavoitteen saavuttamisessa. Hallitus on asettanut maahanmuuttajanaiset kotouttamispalveluiden erityiseksi kohderyhmäksi ja edellyttänyt, että järjestöjen ja vapaan sivistystyön osuutta kotouttamisessa kasvatetaan.

Suomi edistää kilpailukykyä vahvistavaa koulutus- ja työperäistä maahanmuuttoa. Kansallisen Talent Boost -toimenpideohjelman tavoitteina on osaajille houkutteleva Suomi, jossa työnantajat osaavat ja haluavat rekrytoida kansainvälisiä osaajia joko ulkomailta tai Suomessa vastatakseen osaajatarpeisiin sekä vahvistaakseen kasvuun, kansainvälistymistään ja uudistumistaan.

Vuoden 2015 jälkeisessä tilanteessa AMIF-rahastolla on ollut merkittävä rooli kotoutumisen edistämässä. Kuntia ja järjestöjä on tuettu alkuvaiheen kotoutumista edistävien palveluiden järjestämisessä. Kotoutumisen tietopohjaa on vahvistettu rahaston tukemissa tutkimus- ja seurantahankkeissa. Laillisen maahanmuuton osalta on kehitetty erityisesti lupamenettelyn prosesseja ja asiakaspalvelun sujuvuutta.

Kaudelle 2021-2027 valmisteltu ohjelma on linjassa hallituksen kotoutumista koskevien tavoitteiden ja Talent Boost -toimenpideohjelman sekä EU:n laillisen maahanmuuton kehittämistä koskevien tavoitteiden ja kotoutumista koskevan toimintasuunnitelman kanssa. Rahasto jatkaa pyrkimyksiä tehostaa kolmansien maiden kansalaisille tarjottavaa tukea kotoutumisen alkuvaiheessa, edistää palveluiden inklusiivisuutta, osaamista, laatua ja tietopohjaa sekä vahvistaa erityistä tukea tarvitsevien valmiuksia, osaamista ja hyvinvointia. Maahanmuuttajien osallisuutta ja yhdenvertaisuutta lisätään yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Määräaikaisella budjettirahoituksella rahoitetaan monikielisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden toimintaa sekä maahanmuuttajien osaamiskeskusten toimintaa suurimmissa kaupungeissa. AMIF tarjoaa ohjaus- ja neuvontapalveluiden toimintaan lisäresursseja mm. omakielisen tuen, palveluiden tavoitettavuuden ja monikanavaisuuden parantamiseksi erityisesti alueilla, joilla ko. palvelua ei ole. Lisäksi AMIF-rahoituksella kehitetään monialaisia palveluita vastaamaan myös maahanmuuttajien tarpeita. Rahasto panostaa työllisyysasteen nostamiseen vahvistamalla kolmansien maiden kansalaisten, erityisesti kotona olevien naisten työelämäorientaatiota, osaamista ja kielitaitoa. Rahasto edistää lasten ja perheiden hyvinvointia ja vahvistaa lasten ja nuorten koulumenestystä mm. kotikouluyhteistyöllä.

Rahasto täydentää ESR+ -toimia kohdentamalla tukea erityisesti kotoutumisen alkuvaiheeseen ja haavoittuvassa asemassa oleville kolmansien maiden kansalaisille sekä vahvistamalla kotoutumisen tietopohjaa ja digitaalisuutta. AMIF-toimet kohdistuvat yleisten ja yhteiskunnallisten valmiuksien ja hyvinvoinnin vahvistamiseen, kun taas ESR+ ulottaa toimet myös mm. ammatilliseen koulutukseen ja työelämään.

EU-rahoituksella täydennetään kansallisia toimia koulutus- ja työperäisen maahanmuuton osalta ja kansainvälisten osaajien houkuttelemisessa Suomeen. AMIF:n avulla edistetään laillisten väylien

hyödyntämistä, vahvistetaan maahanmuuttohallinnon tiedolla johtamista ja kehitetään lupamenetelyä. Osaajien maahanmuuttoa ja liikkuvuutta edistetään kolmansissa maissa (lähtömaissa) esim. lähtömaatiedotuksella ja ennen maahantuloa tapahtuvan työelämä- ja yhteiskuntaviestinnän kehittämisellä. ESR+ luo toimiin jatkumon Suomessa. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) rahoitus kohdennetaan työ- ja koulutusperusteisten prosessien nopeuttamiseen. AMIF täydentää sitä tukemalla mm. henkilöstön perehdytystä, lupahakijoiden jälkivalvontaa sekä laajempia asiakkuuksien kehittämistoimia. Lisäksi AMIF-rahoituksella täydennetään RRF-toimia oleskelulupaprosessien automatisoinnin ja sähköisen asioinnin osalta. Muutoin AMIF-rahoitus kohdennetaan muihin lupaprosesseihin.

Rahaston odotetaan edesauttavan tehokkaan, inklusiivisen ja aukottoman tuen tarjoamista kolmansien maiden kansalaisille. Toivottuna tuloksena on, että kotoutumispalvelut ja niitä täydentävät, erityisesti 3. sektorin toteuttamat palvelut tavoittavat tehokkaasti kohderyhmänsä, huomioivat erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat ja toimivat kumppanuudessa kotoutumisen edistämiseksi. Tavoitteena on osallistava ja inklusiivinen yhteiskunta, jossa maahanmuuttajat nähdään yhdenvertaisina toimijoina.

Ohjelmakauden 2021-2027 käynnistyessä Suomessa on tuhansia turvapaikanhakijoita, jotka ovat vastaanottopalveluiden piirissä tai heidän palvelunsa ovat lakanneet. Vastaanottojärjestelmässä on edelleen vuonna 2015 tulleita turvapaikanhakijoita, jotka odottavat päätöstään Maahanmuuttovirastolta tai hallinto-oikeudelta tai ovat hakeneet uudelleen turvapaikkaa kielteisen päätöksen saatuaan. Vuosien 2016-2019 aikana vapaaehtoisesti palanneiden määrä on jatkuvasti laskenut. Keskeisenä ongelmana ovat haasteet pakkopalautuksissa ja erityisesti takaisinottoyhteistyössä, mitkä syövät vapaaehtoisen paluun järjestelmän vaikuttavuutta, mutta asiaan vaikuttaa myös esim. se, että uudelleenkotoutuminen koetaan vaikeaksi. Kehityksen suuntaa ei ole muuttanut palaajille maksettavan käteisavustuksen korottaminen.

Kaudella 2014-2020 kehitettiin paluuneuvontaa, -viestintää, yhteistyötä ulkoministeriön ja lähtömaiden kanssa ja sidosryhmäyhteistyötä. Maastapoistamisen toimeenpanossa on panostettu osaaamisen vahvistamiseen, menettelyjen yhtenäistämiseen ja takaisinottosopimusten edistämiseen sekä käynnistetty tietojärjestelmien kehittämistoimenpiteitä. Palautusten valvonnan prosesseja, palautettavien haavoittuvuuden tunnistamista ja viranomaisyhteistyötä on vahvistettu. Maastapoistamisen suurin haaste on edelleen keskeisten lähtömaiden haluttomuus vastaanottaa kansalaisiaan.

Päättävän kauden toimet ovat pitkälti edelleen relevantteja. Kehittämiskohteiksi on tunnistettu myös ulkopoliittiset keinot ja vahvistettu yhteistyö lähtömaan kanssa, yhtymäkohdat kehitysyhteistyöhön ja siviilikriisinhallintaan, yhteistyö diasporan ja järjestöjen kanssa sekä paluun seuranta. Keskeistä on myös tarve kehittää pysyvämpiä rakenteita viranomaisten ja järjestöjen yhteistyölle. Pienen maan on syytä toteuttaa tarvittaessa myös yhteishankkeita muiden EU-toimijoiden kanssa esim. seurannan toteuttamiseksi.

Hallitusohjelmassa on asetettu tavoitteeksi vapaaehtoisen paluun järjestelmän edelleen kehittäminen, palautussopimukset keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi turvallisesti palauttaa, sekä laittoman maassa oleskelun ja siihen liittyvän ihmiskaupan ja hyväksikäytön ehkäiseminen ja torjunta. Osana tätä kokonaisuutta kehitetään lainsäädäntöä ja soveltamiskäytäntöä sen edistämiseksi, että Suomessa työllistyneet kielteisen turvapaikkapäätöksen saaneet voivat nykyistä joustavammin saada oleskeluluvan työnteon perusteella sekä ehkäistään ja torjutaan paperittomuutta laaja-alaisella viranomaisyhteistyöllä.

Laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastaisen (LAMA) toimintaohjelman 2021–2024 tarkoituksena on vaikuttaa kokonaisvaltaisesti mm. laittomaan maahantuloon ja maassa oleskeluun sekä siihen, ettei Suomeen syntyisi virallisen yhteiskunnan ulkopuolelle varjoyhteiskuntaa. Ohjelmassa tarkastellaan myös ihmiskaupan uhrien asemaa. AMIF tukee ohjelman toimeenpanoa erityisesti paluiden osalta, mutta myös esimerkiksi laillisia väyliä kehittämällä. LAMA-ohjelman ja EU-paktin (ml. paluudirektiivi) painopisteiden mukaan toimiva maahanmuuttojärjestelmä edellyttää kokonaisvaltaisia, vahvoja ja tehokkaita hallintamekanismeja niin kotimaassa kuin kolmansissa maissa.

AMIF-toimilla tartutaan paluun insentiveihin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja varmistetaan paluujärjestelmän kapasiteetin riittävyys. Vapaaehtoisen paluun palveluita vahvistetaan ja asiakkaiden luottamusta järjestelmään pyritään lisäämään. Kestävää uudelleenkotoutumista ja sitä koskevia erilaisia yhteistyömuotoja lähtömaissa edistetään. Lähtömaissa vahvistetaan yhteistyötä laitton muuttoliikkeen torjumiseksi ja takaisinottosopimusten edistämiseksi. Paluutoimia tukevien tietojärjestelmien toimivuus ja riittävä tietopohja varmistetaan. Palautusten valvonnan ja sitä koskevan yhteistyön tukemista jatketaan. Uusina elementteinä ohjelmassa ovat säilöönottoon liittyvät kehitystoimet sekä Schengen-arviointien ja -suositusten mukaiset kehittämistoimenpiteet.

Rahaston tukemilla toimilla tavoitellaan kokonaisvaltaisempaa ja aukottomampaa paluun hallintajärjestelmää. Tavoitteena on, että paluujärjestelmä saavuttaa tehokkaasti kohderyhmänsä, tarjoaa

kattavaa palvelua huomioiden myös haavoittuvassa asemassa olevat ja toimii saumattomassa viranomaisyhteistyössä niin kotimaassa kuin lähtömaiden ja EU-yhteistyön osalta. Sitä täydentää kattava uudelleenkotoutumisen palveluvalikoima.

Läpileikkaavat periaatteet

Ohjelman kaikissa toimissa huomioidaan yleisasetuksen (CPR) artiklan 9 mukaiset horisontaaliset periaatteet sekä AMIF-asetuksen artiklan 6 mukaiset periaatteet. Ohjelma ja toteutettavat toimet perustuvat yhteisiin eurooppalaisiin arvoihin sekä oikeusvaltioperiaatteen, tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja perus- ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen. Myös sukupuolinäkökulma ja lasten oikeuksien toteutuminen integroidaan tuettaviin toimiin ja niitä edistetään kaikissa vaiheissa.

Kaikilla osa-alueilla panostetaan vahvemman tuen tarpeessa ja haavoittuvassa asemassa olevien kolmansien maiden kansalaisten aikaiseen tunnistamiseen, tavoittamiseen ja yksilökohtaisten tarpeiden huomioimiseen.

Rahastosta tuettavilla toimilla voidaan kattaa Ukrainasta sotaa pakenevien tarpeita.

Rahasto edistää osaltaan valtioneuvoston ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman toimeenpanoa kehittämällä eri toimijoiden kykyä tunnistaa ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön uhreja. Tarkoituksena on parantaa uhrien ohjautumista ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmään.

Rahoituksella ei ylläpidetä lakisääteistä perustoimintaa, mutta sen avulla voidaan täydentää, tehostaa ja kehittää budjettirahoitteista toimintaa. Rahoituksella ei tueta puhtaasti tutkimustoimintaa, jota tyypillisesti tuetaan tutkimusapurahoin.

Rahoituksen yhteensovittaminen (kansallinen rahoitus, ESR+, EAKR, BMVI, Global Europe NDICI, RRF) varmistetaan tiiviillä viranomaisyhteistyöllä sekä rahaston seurantakomiteassa, maahanmuuton ja kotouttamisen koordinaatioryhmässä ja paluun koordinaatioryhmässä.

Yleisasetuksen (CPR) artiklan 8 mukaisesti ohjelma toimeenpannaan kumppanuuksissa ja monipuolisia verkostoja hyödyntäen, huomioiden kolmas ja neljäs sektori ja vahvistaen maahanmuuttajajärjestöjen roolia.

Ohjelman soveltamisala kattaa Manner-Suomen ja Ahvenanmaan maakunnan. Ohjelman toimeenpanossa huomioidaan ruotsinkielisen tiedon ja koulutuksen tarpeet.

CPR:n 22 artiklan mukaisesti taulukko voi 3 sisältää allokoimattomia toimityyppejä, joilla varaudutaan temaattisen välineen kautta mahdollisesti rahoitettaviin toimiin.

Rahaston hallintoviranomaisena (HV) toimii sisäministeriö. Tarkastusviranomaisena toimii valtiovarainministeriön valtiovarain controller -toiminto. Hallintoviranomaisen henkilötyövuosien määrän arvioidaan säilyvän suunnilleen vastaavana kuin kaudella 2014-2020. Rahoituksen merkittävä kasvu merkitsee myös avustusta saavien toimien lisääntymistä, minkä arvioidaan lisäävän viranomaisten työmäärää. HV varautuu uuden ohjelmakauden tehtävien ja ohjelmakausien päällekkäisyyksien hoitamiseksi kolmen henkilötyövuoden lisästarpeeseen. Työmäärää tasataan myös lisäämällä yksinkertaistettujen kustannusmallien käyttöä rahastoissa.

2. Erityistavoitteet ja tekninen apu

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 2 ja 4 kohta

Valittu	Erityistavoite tai tekninen apu	Toimen tyyppi
☒ Kyllä	1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Säännölliset toimenpiteet
☐ Ei	1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Erityiset toimenpiteet
☒ Kyllä	1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Liitteen IV toimet
☒ Kyllä	1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Operatiivinen tuki
☐ Ei	1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Hätäapu
☒ Kyllä	2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Säännölliset toimenpiteet
☐ Ei	2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Erityiset toimenpiteet
☒ Kyllä	2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Liitteen IV toimet
☒ Kyllä	2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Operatiivinen tuki
☐ Ei	2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Hätäapu
☒ Kyllä	3. Palauttaminen	Säännölliset toimenpiteet

Valittu	Eriytystavoite tai tekninen apu	Toimen tyyppi
☐ Ei	3. Palauttaminen	Eriytyiset toimenpiteet
☒ Kyllä	3. Palauttaminen	Liitteen IV toimet
☒ Kyllä	3. Palauttaminen	Operatiivinen tuki
☐ Ei	3. Palauttaminen	Hätäapu
☒ Kyllä	4. Yhteisvastuu	Säännölliset toimenpiteet
☐ Ei	4. Yhteisvastuu	Eriytyiset toimenpiteet
☒ Kyllä	4. Yhteisvastuu	Liitteen IV toimet
☐ Ei	4. Yhteisvastuu	Operatiivinen tuki
☐ Ei	4. Yhteisvastuu	Hätäapu
☒ Kyllä	4. Yhteisvastuu	Uudelleensijoittaminen ja humanitaarinen maahanpääsy
☐ Ei	4. Yhteisvastuu	Kansainvälinen suojelu (siirto jäsenvaltioon)
☐ Ei	4. Yhteisvastuu	Kansainvälinen suojelu (siirto jäsenvaltiosta)
☒ Kyllä	TA.36(5). Tekninen apu – kiinteä määrä (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 5 kohta)	
☐ Ei	TA.37. Tekninen apu – kustannuksiin perustamaton (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 37 artikla)	

2.1. Erityistavoite: 1. Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä

2.1.1. Erityistavoitteen kuvaus

Kansainvälistä suojelua hakevien henkilöiden määrä on Suomessa laskenut vuoden 2015 poikkeukselliselta tasolta noin 4 000 hakijan vuosittaiselle tasolle. COVID-19 -pandemian myötä hakijoiden määrä laski edelleen. Viime vuosina uusintahakemusten osuus kaikista turvapaikkahakemuksista on kasvanut voimakkaasti. Vuonna 2019 lähes puolet turvapaikkahakemuksista oli uusintahakemuksia. Yksintulleiden alaikäisten osuus hakijoiden kokonaismäärästä on ollut laskeva. Suomen vastaanottojärjestelmässä oli vuoden 2020 lopussa noin 6 500 turvapaikanhakijaa, joista n. 71 % oli miehiä ja 29 % naisia.

Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän uudistustoimet vaikuttavat kansalliseen turvapaikkamenettelyyn. Turvapaikkamenettelydirektiivin mukainen ulkomaalaislain turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja koskeva muutos tuli voimaan 2018. Pääsäännön mukaan tämän jälkeen vireille tulleet hakemukset tulee käsitellä kuudessa kuukaudessa niiden jättämisestä. Myös hallitusohjelmassa todetaan, että turvapaikkamenettelyn sujuvuus ja perusoikeuksien toteutuminen tulee varmistaa ja turvapaikkahakemukset tulee käsitellä ilman aiheettomia viivästyksiä yksilöllisessä ja oikeusturvan takaavassa menettelyssä tavoitteena kuuden kuukauden käsittelyaika.

Turvapaikkahakemusten käsittelyaikoja on kyetty nopeuttamaan uusien hakemusten osalta tavoitteen mukaisiksi. Haasteeksi ovat muodostuneet hallinto-oikeuden palauttamattomat, aiempina vuosina vireille tulleet hakemukset. Myös oikeusjärjestelmän ruuhkautuminen pitkittää turvapaikkaprosessia. Suurin osa vastaanottokeskusten asiakkaista on saanut vähintään yhden kielteisen päätöksen. Käsittelyaikavelvoitteissa pysyminen ja aiemmilta vuosilta periytyvien uusintahakemusten käsitteleminen osoittaa tarpeen riittävien henkilöstöressurssien turvaamiseksi turvapaikkatutkinnassa myös turvapaikanhakijamäärien äkillisiin vaihteluihin varautumiseksi perus- ja ihmisoikeusvelvoitteita noudattaen.

Henkilöstöressursseja eniten sitova osa turvapaikkaprosessia ovat turvapaikkapuhuttelut ja muut hakemusperusteiden selvittämiseen liittyvät kuulemiset. Puhutteluiden sujuvuuden ja taloudellisuuden sekä asiakkaiden oikeusturvan kannalta haasteena on usein tulkkien vaihteleva taso sekä saatavuus.

Vastaanottokeskuksia on viime vuosina lakkautettu hakijamäärien laskiessa. Yli kolmannes hakijoista asuu yksityismajoituksessa. Suomessa ilman huoltajaa olevien alaikäisten siirtymistä vastaanottovaiheesta kotoutumisvaiheeseen on pyritty sujuvoittamaan perustamalla alaikäisille hakijoille niin kutsuttuja hybridi-yksiköitä, joissa alaikäinen voi asua myös oleskeluluvan saamisen jälkeen.

Vaikka majoituskapasiteetti ja infrastruktuuri ovat pääosin riittäviä ja oikein mitoitettuja nykyiseen hakijamäärien tasoon, vastaanotto- ja säilöönottokapasiteetin riittävyys alueellisesti etenkin pääkaupunkiseudulla on osoittautunut haastavaksi. Vastaanotto- ja säilöönottokeskusten kiinteistöt ovat monissa tapauksissa ikääntyneitä. Niissä on kyetty heikosti huomioimaan erityistarpeita, kuten liikuntaesteisyys.

Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien erityistarpeiden tunnistaminen ja huomioiminen edellyttävät tukitoimia. Vastaanottokeskuksissa on pitkään järjestelmässä olleita asiakkaita, joiden palvelutarve on suuri. Mielenterveyspalveluista ja aihepiirin osaamisesta on puutetta vastaanottojärjestelmässä ja keskusten ulkopuolella. Yksilöllisiin tarpeisiin perustuvia palveluita on voitava tarjota yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysperiaatteen mukaisesti.

Hallitusohjelman mukaan ihmiskaupan uhrien asemaa parannetaan. Ihmiskaupan uhrien auttamista koskevaa lainsäädäntöä uudistetaan ja uhrien turvallisesta ja tuetusta asumispalvelusta huolehditaan EU-lainsäädännön ja ihmiskaupan torjuntaa koskevan EU:n strategian edellyttämällä tavalla. Vastaanottojärjestelmän yhteydessä toimivan ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkasmäärä on kasvanut vuodesta 2015 moninkertaiseksi. Auttamisjärjestelmän piirissä ovat myös asiakkaiden alaikäiset lapset. Asiakkaiden määrän voimakas kasvu kuvaa viranomaisten osaamisen kasvua ilmiön tunnistamisessa.

Hallitusohjelmassa korostetaan tarpeita turvapaikanhakijoiden oikeusturvan vahvistamiseen. Tätä edistävät lainsäädännön muutokset tuleekin huomioida oikeudellisen neuvonnan ja oikeusapupalveluiden kehittämisessä ja tarjonnassa. Vastaanottopalveluihin liittyvää hakijoiden oikeudellista neuvontaa on kehitetty eri toimijoiden tukemana.

Hallitusohjelman mukaisesti kotoutumisen tulisi käynnistyä jo vastaanottokeskuksessa. Lisäksi korostetaan pyrkimystä maahanmuuttajien osaamisen tunnistamiseen. Vastaanottojärjestelmän työ, opinto- sekä muuta aktivoivaa toimintaa pyritään kehittämään turvapaikanhakijoiden omatoimisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Vuoden 2015 maahanmuuttopaine osoitti vastaanottojärjestelmässä olevat tarpeet varautumiselle äkillisiin muutoksiin turvapaikanhakijoiden määrissä. Sen seurauksena aloitettiin hakijoiden rekisteröinnissä käytettävien tietojärjestelmien kehitystyö suuriin asiakasmääriin varautumiseksi. Työ on resurssien niukkuudesta johtuen yhä kesken. Ajanmukaisilla tietojärjestelmillä monet aikaa vievät toiminnot kyetään automatisoimaan, jolloin kyetään myös varaamaan enemmän aikaa varsinaiselle asiakastyölle. Sujuva digitaalinen asiointi edistää asiakkaiden oikeusturvaa. Vastaanottotoiminnan ja laajemmin turvapaikkaprosessin taloudellisuuden varmistaminen ja valmiuden ylläpitäminen edellyttävät raportointi- ja käsittelyjärjestelmien kehittämistä sekä liityntöjä eri järjestelmien välillä.

Suomi tekee turvapaikka- ja pakolaispolitiikassa jatkuvaa yhteistyötä niin EU:n kuin pohjoismaidenkin tasolla edistäen yhtenäisiä käytäntöjä. Päätöksentekoa tukevan alkuperämaita koskevan tiedon keräämistä, analysointia ja jakamista pyritään edelleen tehostamaan.

EU-keskustelussa on korostunut tarve parantaa turvapaikkajärjestelmän toimintaan liittyvää tilannekuvaa. Eurodac-järjestelmän osalta on tuotu esiin tarve siirtyä laskemaan hakijoita hakemusten sijaan, jolloin saataisiin totuudenmukaisempi kuva eri jäsenvaltioissa olevien turvapaikanhakijoiden määrästä. On myös pidetty tärkeänä laajemminkin hyödyntää tietojärjestelmien tietoa turvapaikanhakijoiden liikkeistä EU:n ulkorajan yli ja jäsenvaltioiden alueella. Paremman tilannekuvan avulla voidaan rakentaa tarkempia ennakoinnin malleja.

Uudelleensijoittaminen on saanut lisää painoarvoa osana kokonaisvaltaista lähestymistapaa muuttoliikkeeseen. Se nähdään tapana jakaa globaalisti vastuuta pakolaisista ja osana muuttoliikkeen kestävää hallintaa. Operationaalinen yhteistyö ja tiedonvaihto tiivistyvät EU-jäsenvaltioiden välillä. UNHCR:n lisäksi EASO:n kasvava rooli uudelleensijoittamisessa tulee huomioitavaksi kansallisten menettelyiden kehittämisessä.

Suomi edistää kiintiöpakolaisjärjestelmän laajempaa käyttöä. Pakolaiskiintiötä nostettiin 1050 henkilöön vuodelle 2021. Suomi painottaa haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden valintaa. Kiintiöstä osa on varattu UNHCR:n esittämille hätätapauksille vailla alue- tai kansalaisuusrajoitusta. Suomi on uudelleensijoittanut pakolaisia myös UNHCR:n 2017 perustaman, haavoittuvassa asemassa olevien pakolaisten evakuointimekanismin (Emergency Transit Mechanism ETM) puitteissa. Mekanismi edellyttää menettelyn sujuvuutta kaikilta prosessin toimijoilta. Yleistä valmiutta ja menettelyitä kiintiöpakolaisten valintoihin sekä tehokkaaseen ja nopeaan Suomeen siirtymiseen tulee kehittää, ottaen huomioon myös poikkeustilanteet kuten pandemiat.

Sujuva uudelleensijoittaminen edellyttää riittävää vuosittaista kuntapaikkojen määrää. Kokemukset uudelleensijoittamisesta ja humanitäärisestä maahanmuutosta koskettavat nykyään suurta osaa Suomen kunnista - esimerkiksi vuonna 2020 kaikkiaan 47 kuntaa vastaanotti kiintiöpakolaisia. Kuntien uudelleensijoittamistoiminnan jatkuvuuden turvaaminen edellyttääkin osaamista tukevia toimia erityisesti alue- ja paikallistasoilla.

Ohjelmakaudella 2014-2020 AMIF:n avulla kyettiin tehokkaasti vastaamaan vuosien 2015-2016 maahanmuuttopaineen aiheuttamiin tarpeisiin tehostamalla turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmää ja sen varautumiskykyä. Erityisesti sujuvoitettiin viranomaismenettelyitä ml. vastaanotossa ja turvapaikkakäsittelyssä hyödynnettävien tietojärjestelmien kehittäminen. Uudelleensijoittamisen osalta tuettiin paikallisia ja alueellisia toimijoita uudelleensijoittamisen edellytysten parantamiseksi. Ohjelmakaudella 2021-2027 jatketaan edellisen kauden toimintojen kehittämistä.

Tunnistettuihin kehittämistarpeisiin vastaamiseksi rahasto toteuttaa seuraavanlaisia täytäntöönpanotoimia ja toimia:

1A Unionin säännösten ja Euroopan yhteiseen turvapaikkajärjestelmään liittyvien painopisteiden yhdenmukaisen soveltamisen varmistaminen;

- Kansallista turvapaikkajärjestelmää arvioidaan, kehitetään ja muutetaan vastaamaan EU-lainsäädännön muutoksia. Järjestelmän toimintoja uudelleen järjestellään, työprosesseja eri viranomaisissa sujuvoitetaan ja tietojärjestelmiä kehitetään. Viranomaisille ja kolmannen sektorin toimijoille järjestetään kohdennettuja koulutus- ja tiedotustoimenpiteitä. Viranomaisohjeistusta ja turvapaikanhakijoille suunnattua ohjeistusta kehitetään. Mahdollisten uusien turvapaikkamenettelyiden edellyttämää infrastruktuuria vahvistetaan, erityisesti jotta turvapaikkahakemuksia on mahdollista käsitellä lyhyessä määräajassa hakijoiden ollessa majoitettuna rajan läheisyydessä komission rajamenettelystä antamien ehdotusten mukaisesti.
- Turvapaikkamenettelyn laatua parannetaan ja tehokkuutta lisätään käsittelyaikojen nopeuttamiseksi ja laajamittaiseen maahantuloon varautumiseksi. Hankitaan työvälineitä, ohjelmistoja ja laitteistoja. Automatisoidaan toimintoja. Mukautetaan kansallisia sähköisiä tietojärjestelmiä vastaamaan tietojärjestelmien yhteentoimivuutta koskevien EU-asetusten edellytyksiä. Kehitetään tietojärjestelmiä tukemaan teknisesti sujuvampaa päätöksentekoa ja päätösten laatua. Koulutetaan henkilöstöä. Tehostetaan ja selkeytetään turvapaikkahakemuksiin liittyvien kuulemisten järjestelyprosessia. Erityisesti haavoittuvassa asemassa oleville hakijoille taataan mah-

dollisimman sujuva hakemusprosessi. Edistetään asioiden käsittelyn oikea-aikaisuutta. Varmistetaan asiakkaiden, heidän avustajiensa sekä edustajiensa sujuva ja suojattu digitaalinen tiedonvaihto viranomaisten kanssa.

- Tiedon käytettävyyttä turvapaikkaprosessissa parannetaan. Eurodac-järjestelmän ja sen kautta saatavien tietojen käyttö yhdistetään osaksi asiankäsittelyjärjestelmiä. EU:n yhteisvastuutoimien sekä vastuunmäärittämisen edellyttämää osaamista ja menettelyjä kehitetään. Näiden menettelyjen täysimääräinen ja oikea-aikainen noudattaminen varmistetaan integroimalla tiedonvaihto asiankäsittelyjärjestelmiin.
- Turvapaikanhakijoiden oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden toteutuminen varmistetaan sekä hakemus- että valitusvaiheessa. Vahvistetaan oikeudellisen neuvonnan ja oikeusapupalveluiden saatavuutta ja laatua, ml. sähköisten välineiden käyttöönottoa. Turvapaikkapuhutteluiden sujuvuutta edistetään viestinnällisin keinoin, kehittämällä tulkkauksen saatavuutta ja laatua sekä ottamalla käyttöön koneellisen tulkkauksen ja kääntämisen palveluita. (75/90%)
- Uudelleensijoittamisen laatua ja tehokkuutta arvioidaan menettelyn kaikissa vaiheissa.

1B Jäsenvaltioiden turvapaikkajärjestelmien kapasiteetin tukeminen infrastruktuurin ja palvelujen osalta tarvittaessa, mukaan lukien alue- ja paikallistaso

- Vastaanotto-olosuhteita kehitetään järjestelmän tehokkuuden, varautuvuuden ja mukautuvuuden varmistamiseksi. Vastaanottojärjestelmän kapasiteettia tuetaan infrastruktuurin ja palvelujen osalta, ml. tarvittaessa uusien paikkojen osalta. Vastaanottokeskusten infrastruktuuria päivitetään vastaamaan nykypäivän tarpeita erityisesti erityisryhmien tukemisessa. Kiinteistöjä korjataan ja varustetaan esimerkiksi opetukseen ja terveydenhoitoon sopivien tilojen, majoitus-tilojen selkeän osastoinnin sekä turvallisuusjärjestelyjen osalta. Kiinteistöihin järjestetään tietoturvalliset tietoliikenneyhteydet. Myös säilöönottoyksiköiden olosuhteita ajanmukaistetaan. Asiankäsittelyjärjestelmien manuaalisia toiminnallisuuksia automatisoidaan vastaanottojärjestelmän palveluiden ja toiminnan tehostamiseksi ja työajan tehokkaammaksi kohdentamiseksi. Tietojärjestelmät -ja yhteydet suunnitellaan skaalautumaan myös laajamittaista maahantuloa varten. Henkilöstöä koulutetaan toteutettujen muutosten osalta. Huomioidaan mahdolliset vastaanottoon ja säilöönottokapasiteettiin liittyvät uudistustarpeet, jotka johtuvat EU:n komission säädösehdotuksista. (75/90%)
- Varmistetaan riittävä yhteydenpito yksityismajoituksessa oleviin ja kehitetään siihen keinovalikoimia. Vahvistetaan viranomaisten ja vastaanottokeskusten kykyä tunnistaa yksityismajoituksessa olevien palveluntarpeita ja kehitetään heille suunnattavaa tukea ja palveluita. (75/90%)

- Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä sujuvoittamalla nivelvaihetta vastaanottokeskuksesta kuntaan siirryttäessä. Kotoutumisen edellytyksiä ja osaamisen tunnistamista edistetään vastaanottovaiheessa. Vastaanottokeskuksissa järjestettävää työ- ja opintotoimintaa, aktivoivaa toimintaa sekä yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa kehitetään. Asiakkaille viestitään erilaisista työ- ja opintotoiminnan mahdollisuuksista myös vastaanottokeskuksen ulkopuolella. Turvapaikanhakijoiden osallisuutta edistetään suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan kolmannen sektorin tuella. Toimissa huomioidaan myös yksityismajoituksessa olevat. (75/90%)
- Vahvistetaan haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden tunnistamista, huomioimista ja tukipalveluihin ohjaamista. Koulutetaan vastaanottojärjestelmän henkilöstöä. Lapsen etu huomioidaan turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmää koskevissa kehittämistoimissa. Vahvistetaan ilman huoltajaa saapuvien lasten edustajajärjestelmää. Varmistetaan ihmiskaupan uhrien oikeuksien toteutuminen ja tukitoimien saatavuus. Kehitetään vastaanottokeskuksiin uusia tapoja olla yhteydessä asiakkaisiin, joilla on haavoittuvasta asemasta johtuvia erityistarpeita. Kehitetään mielenterveystyön työvälineitä ja osaamista vastaanottojärjestelmässä. (90%)
- Turvapaikkajärjestelmän toimintaan ja muuttoliikkeisiin liittyvää tilannekuvaa parannetaan humanitäärisen maahanmuuton ennustettavuuden lisäämiseksi kehittämällä tietojärjestelmiä, tiedonkeruumenetelmiä sekä viranomaisten välistä yhteistyötä ja maatiedon vaihtoa sekä kansallisesti että EU:n laajuisesti. Lähtömaatiedon hyödyntämistä tehostetaan kehittämällä tiedollisten kokonaisuuksien hallintaa, päivittämistä ja teknisiä ratkaisuja. Poikkihallinnollista viranomaisyhteistyötä tehostetaan maatietoa tuottavien ja sitä käyttävien tahojen kesken ajankohtaisen maatiedon käytettävyyden parantamiseksi.
- Uudelleensijoittamisjärjestelmään liittyvät toimet. Kuntien ja kolmannen sektorin osallistumista kiintiöpakolaisten vastaanoton ja ensivaiheen kotoutumisen tukemiseksi edistetään esimerkiksi yhteisölähtöisen kotouttamisen ohjelmia hyödyntämällä. Kiintiöpakolaisia vastaanottaville kunnille ja ELY-keskuksille tarjotaan osaamista ja uudelleensijoittamisen edellytyksiä tukevaa koulutusta. (75/90%)

1C Yhteistyön lisääminen kolmansien maiden kanssa muuttoliikkeen hallitsemiseksi, mukaan lukien toimet näiden valmiuksien lisäämiseksi kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien henkilöiden suojelemiseksi kansainvälisen yhteistyön viitekehyksessä

Tehokasta uudelleensijoittamista tuetaan yhteisiä ja kriisinkestäviä vaihtoehtoisia toimintatapoja kehittämällä sekä edistämällä tietojenvaihtoa ja yhteistyötä jäsenvaltioiden, kolmansien maiden sekä kv. organisaatioiden kesken. Kehitetään yleistä valmiutta kiintiöpakolaisten tehokkaaseen vastaanottoon ja nopeaan siirtymiseen. Edistetään vaihtoehtoisten valintamenettelyiden testaamista,

kehittämistä ja käyttöönottoa. Kehitetään asiakirjojen varmistamisen edellytyksiä valintamatkoilla. Osallistutaan keskusteluun ja tiedonvaihtoon kansainvälisillä foorumeilla. Hyödynnetään jäsenvaltioiden operationaalista yhteistyötä.

Rahoitusvälineitä ei käytetä.

Operatiivista tukea käytetään julkisiin tehtäviin ja palvelujen tarjoamiseen Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän soveltamiseksi, tuottaen siten hyötyjä koko EU:n tasolla. Tuella katetaan Maahanmuuttoviraston henkilöstö- ja palvelujen, kuten ICT-järjestelmien huolto-, ylläpito ja korvaamisen kustannuksia erityisesti turvapaikkamenettelyn sujuvuuden varmistamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi. Maahanmuuttovirasto vastaa turvapaikkahakemusten käsittelystä Suomessa.

Tulostavoitteet:

- Erityistavoitteen puitteissa toteutettavien toimien myötä turvapaikkamenettely tehostuu ja nopeutuu erityisesti viranomaisten yhteistyön, työnjaon sekä työskentelytapojen osalta. Hakemukset saadaan pääsääntöisesti ratkaistua ulkomaalaislain mukaisessa kuuden kuukauden määräajassa.
- Vastaanottokeskusten infrastruktuuri on nykyaikaista ja toimintaan hyvin soveltuvaa.
- Vastaanottopalveluissa huomioidaan entistä paremmin erilaiset asiakkaat ja heidän tarpeensa.
- Turvapaikkamenettelystä ja vastaanottojärjestelmästä saadaan aiempaa tarkempaa ja yksityiskohtaisempaa tietoa. Ajantasaisen maatiedon saatavuus varmistetaan.
- Rahasto on sujuvoittanut uudelleensijoittamismenettelyä ja edistänyt sitä koskevaa kansainvälistä yhteistyötä sekä pakolaisten kuntiin sijoittamista.

2.1.2. Indikaattorit

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 4 kohdan e alakohta

Taulukko 2-1: Tuotosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
O.1.1	Tukea saaneiden osallistujien määrä	lukumäärä	3 500	8 100
O.1.1.1	joista oikeudellista apua saaneita osallistujia	lukumäärä	500	1 100
O.1.1.2	joista muunlaista tukea, muun muassa turvapaikkamenettelyn kuluessa annettavaa tietoa ja apua, saaneita osallistujia	lukumäärä	3 000	7 000
O.1.1.3	joista apua saaneita haavoittuvassa asemassa olevia osallistujia	lukumäärä	2 330	5 726
O.1.2	Koulutustoimiin osallistujien määrä	lukumäärä	2 000	5 000
O.1.3	Äskettäin avattujen unionin säännösten mukaisten paikkojen määrä vastaanottoinfrastruktuurissa	lukumäärä	500	500
O.1.3.1	joista ilman huoltajaa saapuville alaikäisille tarkoitettuja äskettäin avattuja paikkoja	lukumäärä	100	100
O.1.4	Korjattujen / kunnostettujen, unionin säännösten mukaisten paikkojen määrä vastaanottoinfrastruktuurissa	lukumäärä	500	500
O.1.4.1	joista ilman huoltajaa saapuville alaikäisille tarkoitettuja korjattuja / kunnostettuja paikkoja	lukumäärä	0	0

Taulukko 2-2: Tulosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtötaso	Lähtöarvon mittayksikkö	Viitevuosi tai -vuodet	Tavoite (2029)	Tavoitteen mittayksikkö	Tietolähde	Huomautukset
R.1.5	Niiden osallistujien lukumäärä, jotka pitävät koulutusta hyödyllisenä työssään	lukumäärä	0	osuus	2021	3 900	lukumäärä	Arvio	
R.1.6	Niiden osallistujien lukumäärä, jotka ilmoittavat kolmen kuukauden kuluttua koulustoimen päätymisestä, että he käyttävät kyseisessä koulutuksessa hankittuja taitoja ja osaamista	lukumäärä	0	osuus	2021	1 000	lukumäärä	Arvio	
R.1.7	Niiden henkilöiden määrä, joihin on sovellettu säilöönoton vaihtoehtoja	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	30	lukumäärä	Arvio	
R.1.7.1	joista ilman huoltajaa saapuneita alaikäisiä, joihin on sovellettu säilöönoton vaihtoehtoja	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	15	lukumäärä	Arvio	
R.1.7.2	joista perheitä, joihin on sovellettu säilöönoton vaihtoehtoja	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	15	lukumäärä	Arvio	

2.1.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 5 kohta sekä AMIF-asetuksen 16 artiklan 12 kohta, ISF-asetuksen 13 artiklan 12 kohta tai BMVI-asetuksen 13 artiklan 18 kohta

Taulukko 2-3: Alustava jakautuminen

Tukitoimen tyyppi	Koodi	Alustava määrä (euroa)
Tukitoimen ala	001.Vastaanotto-olosuhteet	2 867 380,28
Tukitoimen ala	002.Turvapaikkakäytännöt	8 219 819,45
Tukitoimen ala	003.Unionin säännösten täytäntöönpano	1 964 433,82
Tukitoimen ala	004.Lasten asema muuttoliikkeessä	1 208 335,56
Tukitoimen ala	005.Henkilöt, joilla on erityisiä vastaanottoon ja menettelyihin liittyviä tarpeita	2 572 283,38
Tukitoimen ala	006.Unionin uudelleensijoittamisohjelmia tai kansallisia uudelleensijoittamisjärjestelmiä ja humanitaarista maahanpääsyä koskevat järjestelmät (Liite III, 2 kohdan g alakohta)	2 283 612,02
Tukitoimen ala	007.Operatiivinen tuki	5 223 256,39

2.2. Erityistavoite: 2. Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen

2.2.1. Erityistavoitteen kuvaus

Yleisimmät syyt saapua Suomeen ovat työ, perhe tai opiskelu. Kolmansista maista tulevan ulkomaisen työvoiman määrä on kasvussa. Vuonna 2019 jätettiin työn perusteella 12 687 ensimmäistä oleskelulupahakemusta ja myönteisiä päätöksiä tehtiin 9 461.

Laillisten väylien kehittäminen on keskeinen osa muuttoliikepolitiikkaa. Se voi tarkoittaa uusien väylien luomista tai mahdollisuutta edistää olemassa olevien, erityisesti työ- ja opiskeluperusteisten

väylien saavutettavuutta ja siten laillisten väylien uskottavuutta. Ajankohtaisia ovat EU-keskustelussa ja kansallisesti ns. täydentävät väylät eli järjestelyt, joissa oleskelulupa myönnetään esimerkiksi opiskelun tai työnteon perusteella ulkomailla oleskelevalle, suojelun tarpeessa olevalle henkilölle. Tarkoituksena on mahdollistaa henkilön laillinen ja turvallinen maahanmuutto.

Perhesideperusteinen maahanmuutto on tärkeä osa laillisten väylien kokonaisuutta. Hallitusohjelman mukaisesti on käynnistetty kansallinen selvitys- ja säädöshanke, jossa arvioidaan kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden perheen yhdistämistä koskevaa lainsäädäntöä perhe-elämän suojan ja lapsen edun toteutumisen edistämiseksi.

Hallitusohjelman tavoitteita edistävä, poikkihallinnollinen Talent Boost -toimenpideohjelma edistää laajasti työvoiman ja opiskelijoiden maahanmuuttoa. Tavoitteena on kansainvälisiä osaajia houkutteleva Suomi.

Haasteena on, että oleskelulupaprosessit näyttävät hitaina ja monimutkaisina. Hallitusohjelman tavoitteena on päästä asteittain enintään 1 kk:n käsittelyaikaan kaikkien työ- ja koulutusperusteisten oleskelulupien osalta ja 2 viikon käsittelyaikaan erityisasiantuntijoiden, startup-yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä osalta sekä varmistaa käsittelyajoissa pysyminen.

Kestävä rekrytointi lähtömaista edellyttää hyviä työoloja ja yhdenvertaisuutta. On tärkeää turvata suomalaisten työmarkkinoiden pelisäännöillä toimiminen ja huomioida mm. eettistä rekrytointia koskevat suositukset.

Tavoitteiden saavuttaminen vaatii lainsäädäntömuutoksia, tietoisuuden lisäämistä uramahdollisuuksista Suomessa, pitkäjänteistä yhteistyötä, sähköisten järjestelmien kehittämistä, asiakasviestinnän, perehdytys- ja koulutusmateriaalien, toimintatapojen ja -prosessien uudistamista hakemuskäsittelyssä sekä kolmansista maista tehtävän rekrytoinnin ja pätevyys- ja laillistuspolkujen digitalisoinnin kehittämistä.

Kuntien, erityisesti sosiaali- ja terveystalouden työvoimatarve edellyttää monenlaista osaamista. Erilaisia lisä-, täydennys- ja muutokoulutuksia sekä lähtömaakoulutuksia on tarve lisätä ja kytkeä osaksi osaajien veto- ja pitovoimatyötä, huomioiden yhteensovittaminen muiden EU-instrumenttien, kuten NDICI:n kanssa. Myös puolisoisten työmahdollisuuksien edistämällä on pitkäjänteisiä vaikutuksia osaajien saatavuudessa.

Lupaprosesseissa haasteita ovat mm. digikehityksen, lupakäsittelyn ja tukitoimintojen (esim. perehdytys, koulutus, viestintä) resurssipula, lupahakemusten lisäselvitystarpeet sekä lainsäädännön

pullonkaulat ja liiteasiakirjojen väärennökset. Maahanmuuttohallinnon osapuolten tiedontarpeet ja tehokas tiedonjakelu nykyaikaisin välinein tulee varmistaa.

Lupaprosessin eheyden varmistamisessa haasteena on henkilöllisyyden luotettava identifiointi. Viranomaistyössä on tarpeen hyödyntää nykyistä enemmän biometriikkaa, ohjelmistorobotiikkaa, tekoälyä ja koneoppimisprosesseja materiaalin läpikäynnissä, tietojen luokittelussa, tietosuojavaatimusten edellyttämässä yksittäistarkastuksissa sekä henkilöllisyyksien varmentamisessa.

Ohjelmakaudella 2014-2020 tehostettiin, yksinkertaistettiin ja harmonisoitiin lupaviranomaisten prosesseja sekä selkeytettiin asiakasohjeistusta lupamenettelyssä. Kaudella 2021-2027 lupamenettelyjen kehittämistä jatketaan panostaen vahvemmin laillisten maahanmuuttoväylien vahvistamiseen ja osajien maahanmuuton edistämiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti kotoutumistoimien uudistamisen keskiössä on kotoutumisen nopeutuminen. Vuoden 2020 lopussa TE-toimistoissa oli ulkomaalaisia työttömiä työnhakijoita

37 651, joista 47% kolmansien maiden kansalaisia. Kotoutumiskoulutukseen osallistui 11 556 kolmannen maan kansalaista, joista naisia oli 63%.

Pakolaiset sijoittuvat ympäri Suomen. Vastaanottokeskusmuutto suuntautuu enimmäkseen suurimpiin kaupunkeihin, erityisesti pääkaupunkiseudulle. Vuonna 2020 yhteensä 2 666 oleskeluluvan saanutta siirtyi vastaanottokeskuksesta kuntaan. Kiintiöpakolaiset sijoitetaan pääosin keskisuuriin ja pieniin kuntiin, jotka ovat aktiivisesti myöntäneet kuntapaikkoja.

Monikielisten ohjaus- ja neuvontapalveluiden oheen tarvitaan lisäresursseja mm. omakielisen tuen, palveluiden tavoitettavuuden ja monikanavaisuuden parantamiseksi erityisesti alueilla, joilla ko. palvelua ei ole. Tarpeet koskevat pakolaisten lisäksi mm. työperäisiä muuttajia puolisoineen. Eri-tyisryhmille, kuten ikääntyneille tai vammaisille maahanmuuttajille sekä ihmiskaupan uhreille tarjottavia palveluita tulee vahvistaa.

Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksen (2020) mukaan kunnilla ei ole riittävää tilannekuvaa maahanmuuttajataustaisesta väestöstä ja sen palveluiden tarpeesta. Haasteena on palveluiden pirstaleisuus, koordinaation puute, alueittain vaihteleva saatavuus ja laatu sekä kyky tunnistaa palvelutarpeita. Palvelujen kehittämistä haittaavat tiedonluovutuksen esteet, tieto- ja asiakasjärjestelmien eroavuudet ja puutteet sekä puutteellinen tietopohja. Monilla paikkakunnilla maahanmuuttajien määrät ovat pieniä palvelujen kehittämisen ja tuottamisen näkökulmasta.

Hallituksen yksi kärkitavoite on maahanmuuttajanaisten työllisyyden nostaminen. Työvoimatutkimuksen mukaan ulkomaalaistaustaisten naisten työllisyys jää lähes 20% suomalaistaustaisten työllisyydestä. Työllistyminen on heikointa pakolaistaustaisilla naisilla ja alaikäisten lasten äideillä, syinä mm. perhesyyt, matala tai muualla hankittu koulutus, heikko kielitaito sekä työkokemuksen ja verkostojen puute. Yhteiskunnallisen osallisuuden puutteella on ylisukupolvisia vaikutuksia myös lasten kotoutumiseen.

Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden määrä perusopetuksessa on kasvanut tasaisesti 2000-luvulla. Oppilaille suunnattuihin tukipalveluihin kohdistuu paineita. Valtiontalouden tarkastusviraston (2015) mukaan koulutuksellista tasa-arvoa tulee parantaa. Maahanmuuttajataustaiset lapset pärjäävät koulussa kantasuomalaisia heikommin. Koulupudokkuus on suurempaa ja he suorittavat vähemmän tutkintoja. Ensimmäisen sukupolven pakolaistaustaisissa oli eniten 25-vuotiaana opintonsa keskeyttäneitä (23%) ja niitä, jotka eivät olleet aloittaneet lainkaan toisen asteen opintoja (22%).

Heikko kielitaito ja puutteellinen digi- ja mediaosaaminen vähentävät maahanmuuttajien mahdollisuuksia käyttää sähköisiä palveluita. Verkkopalvelut, niiden kielivalikoima ja tuki eivät aina tavoita maahanmuuttajia.

Yksi keskeisimmistä terveyseroista Suomen ulkomaalaistaustaisen ja koko väestön välillä liittyy psyykkiseen kuormittuneisuuteen ja mielenterveysoireisiin. FinMonik-tutkimuksen mukaan tämä koskee erityisesti Lähi-idästä ja Pohjois-Afrikasta muuttaneita, joilla korostuvat pakolaisuuteen liittyvät vaikeat kokemukset.

Riittämättömät taidot ja hoitamattomat terveysongelmat vaikeuttavat arkea ja oman elämän hallintaa sekä vaikuttavat haitallisesti koulutukseen osallistumiseen ja työkykyyn.

Ulkomaalaiset asuvat suomalaisia useammin ahtaasti, mikä voi vaikuttaa negatiivisesti perhe-elämään ja lasten koulutyöhön. Asunnon saamiseen liittyvistä haasteista seuraa taloudellisia ja muita kotoutumista hidastavia ongelmia. Asumiseen liittyviä tietopaketteja eri kielillä on hyvin olemassa, mutta tieto ei aina tavoita kohderyhmää. Neuvonnan kirjoja ja väärinkäsityksiä ilmenee edelleen.

Perheen eritahtinen kotoutuminen haastaa koko perheen hyvinvointia ja kotoutumista. Vanhemmuuden vahvistaminen ja kaikkien perheenjäsenten huomioiminen kotoutumissuunnitelmia tehtäessä on tärkeää. Yhdenvertaisesti tarjottavaa, tasalaatuista ja asiantuntevaa tietoa ja neuvontaa perheenyhdistämiseen liittyvistä asioista on tarpeen lisätä.

Psyykinen kuormitus ja stressi hidastavat ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten ja nuorten kotoutumista, kielen oppimista, koulutusta ja sosiaalisten suhteiden luomista. Kohderyhmän tukeminen edellyttää ammattilaisilta erityisosaamista ja joustavaa yhteistyötä palveluiden ja hallinnonalojen välillä. Tiedon jakamisessa ja siirtymisessä sekä palveluiden järjestämisessä on kuitenkin haasteita ja lainsäädäntöä tulkitaan vaihtelevasti. Myös perhehoitoa ja jälkihuoltoa on tarve kehittää.

Etniseen alkuperään perustuvaa syrjintää ilmenee laajalti. Erityisesti pakolaistaustaisiin kohdistuva syrjintä ja rasismi sekä väestösuhteisiin liittyvät haasteet estävät kotoutumista ja osallisuutta. Syrjintää esiintyy kaikilla kouluasteilla, vapaa-ajan toiminnoissa sekä työmarkkinoilla. Rakenteellista syrjintää ilmenee mm. palveluissa.

Ohjelmakauden 2014-2020 AMIF-rahoituksella on ollut merkittävä rooli kuntapaikkojen lisäämisessä, pakolaisten kunta-ohjaamisessa ja kotoutumisen edistämässä. Vuoden 2019 lopussa rahasto oli tukenut 14 065 henkilön kotoutumista, 199 kotoutumisen toimintamallin tai menetelmän kehittämistä ja kotoutumisen tietopohjan vahvistamista.

Uudella kaudella vastaavat toimet ovat edelleen relevantteja. Rahasto tukee entistä vahvemmin kohderyhmän aikaista tavoittamista, palvelutarpeiden tunnistamista ja laadukkaita tukitoimia, ml. vahvemman tuen tarpeessa olevia ja edistää osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Lisäksi fokuroidutaan vahvemmin maahanmuuttajanaisten työllistymisvalmiuksien vahvistamiseen, lasten oppimisen tukemiseen sekä ja perheiden hyvinvoinnin varmistamiseen.

Kehittämistarpeisiin vastaamiseksi rahasto toteuttaa seuraavanlaisia täytäntöönpanotoimia ja toimia:

Laillinen maahanmuutto

2A Laillisen muuttoliikkeen edistäminen ja sitä koskevan unionin säännösten soveltaminen

- Tuetaan prosessien sujuvuutta ja lisätään työntekijöiden ja perheenjäsenten neuvontaa.
- Lähtömaiden kanssa kehitetään systemaattista yhteistyötä ammattitaidon testauksessa, tutkintojen tunnistamisessa ja ammatti- ja kieliopetuksessa. Lähtömaissa tarjotaan työperäisille maahanmuuttajille (kieli)koulutusta ja osaajille pätevyitysmispolkuja.
- Työnantajille, työntekijöille, yrittäjille ja opiskelijoille luodaan sujuvia palvelupolkuja. Puolisoiden Suomessa työllistymistä edistetään lähtömaissa.

2B Toimenpiteet, joilla helpotetaan laillista maahantuloa ja oleskelua unionissa

- Kootaan maahanmuuttohallinnon prosesseista syntyvää dataa, selvitetään tietojen yhdistämisen lainsäädännöllisiä haasteita, määritellään tiedon tarpeet, tuotetaan raportit ja visualisoinnit ja kehitetään näiden sujuva jakelu käyttäjille. Kehitetään sujuvia asiakaspolkuja, asiakasviestintää ja asiakkuuksien hallintaa. Varmistetaan henkilöstön riittävä osaaminen.
- Oleskelulupaprosesseja sujuvoitetaan ja automatisoidaan. Sujuvoitetaan ulkomailta vireytettävien hakemusten vastaanottoa ja käsittelyä. Kehitetään sähköistä asiointia, viestintää ja asiakasohjeita. Koulutetaan henkilökuntaa prosessin eri vaiheisiin.
- Tiedonhankintaa lupahakijoista tehostetaan ja riskiperusteiseen käsittelyyn siirtymistä edistetään hyödyntämällä jälkikäteisvalvonnan automaatiota.

2C Yhteistyön lujittaminen ja kumppanuus kolmansien maiden kanssa muuttoliikkeen hallitsemiseksi

- Laillisten väylien ja kansainvälisen yhteistyön edistämiseksi selvitetään mahdollisuutta hyödyntää liikkuvuuskumppanuuksia, pilottiprojekteja, osaamiskumppanuuksia ja muita välineitä.
- Suomen tunnettuutta lisätään tietopaketein ja kampanjoin kolmansissa maissa. Lisätään monipuolisesti tietoisuutta muuttoliikkeeseen liittyvistä säännöistä, mahdollisuuksista ja riskeistä.
- Selvitetään mahdollisuuksia ja hyviä käytäntöjä täydentävien laillisen maahanmuuton väylien tarjoamiseksi ja olemassa olevien työ- ja opiskeluperusteisten väylien saavutettavuuden parantamiseksi kansainvälistä suojelua tarvitseville, ulkomailta oleskeleville henkilöille.

Tulostavoitteet:

- Maahantuloväyliä on kehitetty osana kumppanuuksia kolmansien maiden kanssa. Kumppanuuksiin on luotu rakenteita ja toimintatapoja.
- Työperäistä maahanmuuttoa on edistetty.
- Maahanmuuttohallinnon tiedolla johtamisen valmiudet ovat parantuneet.
- Asiakaspolut ovat sujuvia ja asiakasviestintä selkeää. Asiakastyytyväisyys on parantunut.
- Oleskelulupien käsittelyaika on nopeutunut.
- Lisäselvityspyyntöjen suhteellinen määrä on pienentynyt.
- Lupaprosesseille on luotu perehdytysmalli.
- Henkilöstön osaaminen on ajantasaista ja toimintatavat yhtenäisiä.
- Työ- ja koulutusperusteisten lupien jälkivalvontaa on automatisoitu ja lupamenettelyn eheyttä parannettu.

Kotoutuminen:

2D Kotouttamistoimenpiteiden edistäminen ja kolmansien maiden kansalaisten osallisuuden tukeminen

- Järjestetään kolmansien maiden kansalaisille alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa, omakielistä yhteiskuntaorientaatiota ja räätälöityjä tukipalveluita. Vahvistetaan kohderyhmän digi- ja mediataitoja, kielitaitoa ja asumistaitoja. (75/90%)
- Kehitetään kotoutumisen parissa työskentelevien ohjausosaamista ja verkosto- ja alueellista yhteistyötä. Vahvistetaan kuntien ja alueiden yhteistyötä ja etäpalveluiden käyttöä. (90%)
- Mukautetaan palveluita vastaamaan maahanmuuttajien tarpeita. Edistetään palvelujen saavuutta ja palveluihin pääsyä. Huomioidaan erityisen haavoittuvassa asemassa olevien ml. ihmiskaupan uhrien erityistarpeet. Vahvistetaan pakolaisia kohtaavien osaamista liittyen maahanmuuttoon, pakolaisuuteen, mielenterveyteen ja ihmiskauppaan. Vahvistetaan yhteistyön koordinaatiota ja rakenteita, erityisesti maahanmuuttajajärjestöjen roolia maahanmuuttajien tavoittamisessa ja palveluiden suunnittelussa. Levitetään tietoa ja hyviä käytäntöjä. (90%)
- Vahvistetaan maahanmuuton tietopohjaa, maahanmuuttotilastointia ja seuranta tukemaan erityisesti paikallis- ja aluetason työtä. (75/90%)
- Poistetaan maahanmuuttajanaisten työllisyyden esteitä varmistamalla kohderyhmän tavoittaminen, erityistarpeiden tunnistaminen ja räätälöity tuki. Vahvistetaan naisten yhteiskunnan tuntemusta, kielenoppimista, toimijuutta ja työelämäorientaatiota. (75/90%)
- Vahvistetaan alaikäisinä ilman huoltajaa maahan tulleiden hyvinvointia ja mahdollisuuksia kotoutumista tukevien sosiaalisten suhteiden solmimiseen. Lisätään heidän parissaan toimivien osaamista. Varmistetaan sujuva tiedonvaihto ja yhteistyön toimintamallit hallinnonalojen ja ammattilaisten kesken. Yhtenäistetään kotoutumisen ja jälkihuollon tuen sisältöjä ja toimintatapoja. (90%)
- Lisätään maahanmuuttajaperheiden hyvinvointia. Vahvistetaan perheitä koskevissa palveluissa osaamista, kohderyhmän tavoittamista ja ohjaustyötä. Luodaan esim. omakielisiä perhepalveluita ja vanhemmuuden tukea. Kehitetään ennaltaehkäisevää perhetyötä, kuten tuki- ja kumiperhetoimintaa, nuorisotyötä ja jalkautuvaa työtä. Lisätään tietoa perheiden monimuotoisuudesta. Vahvistetaan kuntien osaamista perheenyhdistämisprosessista ja –lainsäädännöstä. Vahvistetaan niiden tekemää ohjausta ja neuvontaa perheenyhdistämisen edistämiseksi. (75/90%)

- Tuetaan koulunkäyntiä ja oppimispolun sujuvuutta. Edistetään asteelta toiselle siirtymistä ja opintojen loppuunsaattamista. Luodaan koti-koulu-yhteistyöhön toimintamalleja ml. kielenoppimisen tukea. (90%)
- Lisätään kolmansien maiden kansalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tuetaan esim. asiakasraati- ja kokemusasiantuntijatoimintaa sekä kulttuuritulkkitoimintaa. Ehkäistään väestöryhmien välistä segregatiota. Edistetään yhteiskunnan vastaanottavuutta ja väestöryhmien välistä vuorovaikutusta. Lisätään moninaisuusosaamista ja edistetään hyviä väestösuhteita palveluissa ja kouluissa. Järjestetään yhteiskunnan eri osa-alueita osallistavia näkyviä foorumeita, keskusteluita ja tapahtumia. (75/90%)

Rahasto täydentää ESR+-ohjelmaa erityisesti kotoutumisen alkuvaiheessa, työelämän ulkopuolella ja erityisen haavoittuvassa asemassa olevien osalta. Monialaista yhteistyötä täydennetään mm. tietopohjaa ja -järjestelmiä kehittämällä. AMIF keskittyy oppimisvalmiuksien tukemiseen, kun taas ESR-toimet ulottuvat myös mm. jatkuvaan oppimiseen ja uudelleenoppimiseen. ESR-toimissa luodaan jatkumo työelämään.

Tulostavoitteet:

- Alkuvaiheen tukipalveluita on vahvistettu eri puolilla Suomea.
- Palveluiden koordinaatio on sujuvaa ja osaavaa. Tietopohja on vahvistunut.
- Kohderyhmä tavoitetaan helpommin, heidän erityistarpeensa tunnistetaan ja tarjolla on tarpeisiin vastaavaa tukea.
- Kolmansien maiden kansalaisten yhteiskunnan tuntemusta, kielenoppimista ja toimijuutta on vahvistettu. Rahasto on tavoittanut ja tukenut tehokkaasti työelämän ulkopuolella olevia maahanmuuttajanaisia.
- Alaikäisten hyvinvointia on vahvistettu. Kohderyhmään liittyvää asiantuntijatyötä vahvistettu.
- Perheiden tukea on vahvistettu. Perheenyhdistämistä koskeva osaaminen ja ohjaus on vahvistunut.
- Oppimisen edellytyksiä on vahvistettu. Koti-koulu-yhteistyöhön ja koulupudokkuuden vähentämiseen on luotu menetelmiä.
- Kolmansien maiden kansalaisten osallisuutta, yhteiskunnan vastaanottavuutta ja kaksisuuntaista kotoutumista on edistetty. Segregatiota on ehkäisty.

Operatiivista tukea käytetään julkisiin tehtäviin ja palvelujen tarjoamiseen, joiden avulla osaltaan tehostetaan laillisen maahanmuuton hallintoa sekä edistetään Euroopassa tarvittavan ammattitaitoisen työvoiman laillista muuttoliikettä. Tuella katetaan Maahanmuuttoviraston henkilöstökuluja

koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton (ml. tarpeen mukaan perheenjäsenten) oleskelulupaprosessien sujuvuuden varmistamiseksi ja käsittelyaikojen nopeuttamiseksi. Maahanmuuttovirasto vastaa oleskelulupaprosessista ja siihen liittyvästä järjestelmäkehityksestä, asiakaspalvelusta ja viestinnästä Suomessa.

Rahoitusvälineitä ei käytetä.

2.2.2 Indikaattorit

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 4 kohdan e alakohta

Taulukko 2-4: Tuotosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
O.2.1	Lähtöä edeltäviin toimenpiteisiin osallistuneiden henkilöiden määrä	lukumäärä	200	800
O.2.2	Niiden paikallisten ja alueellisten viranomaisen määrä, joita on tuettu kotouttamistoimien toteuttamisessa	lukumäärä	40	120
O.2.3	Tukea saaneiden osallistujien määrä	lukumäärä	10 256	28 719
O.2.3.1	joista kielikurssille osallistuneita henkilöitä	lukumäärä	3 857	10 800
O.2.3.2	joista kansalaistaidon kurssille osallistuneita henkilöitä	lukumäärä	3 857	10 800
O.2.3.3	joista henkilökohtaista ammatillista ohjausta saaneita osallistujia	lukumäärä	3 857	10 800
O.2.4	Niiden tietopakettien ja -kampanjoiden määrä, joilla lisätään laillisten unioniin suuntautuvien muuttoliikekanavien tuntemusta	lukumäärä	3	8
O.2.5	Niiden osallistujien määrä, jotka saavat tietoa ja/tai apua perheenyhdistämisen hakemiseen	lukumäärä	500	1 200
O.2.6	Liikkuvuusjärjestelyistä hyötyvien osallistujien määrä	lukumäärä	90	300
O.2.7	Sellaisten kotouttamishankkeiden määrä, joissa tuensaajia ovat paikallis- ja alueviranomaiset	lukumäärä	15	30

Taulukko 2-5: Tulosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtötaso	Lähtöarvon mittayksikkö	Viitevuosi tai -vuodet	Tavoite (2029)	Tavoitteen mittayksikkö	Tietolähde	Huomautukset
R.2.8	Niiden kielikursseille osallistuneiden henkilöiden määrä, joiden vastaanottavan maan kielessä saavuttama taitotaso on kielikurssin päättyessä parantunut kieliä koskevan yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen tai vastaavan kansallisen viitekehyksen mukaan vähintään yhdellä tasolla	lukumäärä	0	osuus	2021	1 080	lukumäärä	file:///M:/VT V-Tarkastuskertomus-15-2018-Kotoutumiskoulutus.pdf	
R.2.9	Niiden osallistujien määrä, jotka ilmoittivat pitävänsä toimea kotoutumisensa kannalta hyödyllisenä	lukumäärä	0	osuus	2021	22 975	lukumäärä	Linkit metodologia-liitteessä	
R.2.10	Niiden osallistujien määrä, jotka hakivat kolmannessa maassa hankkimansa pätevyyden tai ammattitaidon tunnustamista / arviointia	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	200	lukumäärä	Opetushallituksen tutkintojen tunnustaminen -yksikön tilastot	
R.2.11	Niiden osallistujien määrä, jotka hakivat pitkään oleskelleen henkilön asemaa	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	1 000	lukumäärä	http://www.emn.fi/files/2011/Maahanmuuton_tunnusluvuut_2019_netti.pdf	

2.2.3 Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 5 kohta sekä AMIF-asetuksen 16 artiklan 12 kohta, ISF-asetuksen 13 artiklan 12 kohta tai BMVI-asetuksen 13 artiklan 18 kohta

Taulukko 2-6: Alustava jakautuminen

Tukitoimen tyyppi	Koodi	Alustava määrä (euroa)
Tukitoimen ala	001.Kotouttamisstrategioiden kehittäminen	2 150 222,24
Tukitoimen ala	002.Ihmiskaupan uhrit	537 555,55
Tukitoimen ala	003.Kotouttamistoimenpiteet – tiedotus ja orientaatio, keskitetyt asiointipisteet	3 583 703,72
Tukitoimen ala	004.Kotouttamistoimenpiteet – kielikoulutus	1 433 481,49
Tukitoimen ala	005.Kotouttamistoimenpiteet – kansalaistaitokurssit ja muu koulutus	3 583 703,72
Tukitoimen ala	006.Kotouttamistoimenpiteet – esittely, osallistuminen, yhteydenpito vastaanottavan yhteiskunnan kanssa	1 791 851,86
Tukitoimen ala	007.Kotouttamistoimenpiteet – perustarpeet	3 583 703,72
Tukitoimen ala	008.Lähtöä edeltävät toimenpiteet	1 829 182,11
Tukitoimen ala	009.Liikkuvuusjärjestelyt	3 018 150,48
Tukitoimen ala	010.Laillisen oleskeluluvan saaminen	4 298 577,95
Tukitoimen ala	011.Haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, mukaan lukien ilman huoltajaa olevat alaikäiset	1 254 296,30
Tukitoimen ala	012.Operatiivinen tuki	2 883 652,73

2.3. Erityistavoite: 3. Palauttaminen

2.3.1 Erityistavoitteen kuvaus

Poliisin arvion mukaan Suomessa oleskeli vuonna 2019 noin 220-900 kielteisen turvapaikkapäätöksen ja maastapoistamispäätöksen saanutta, jotka eivät olleet poistuneet maasta. Kuntaliitto arvioi kesällä 2020 heidän määräkseen noin 700-1100. Vuosina 2016-2019 vapaaehtoisesti palanneiden määrä on jatkuvasti laskenut. Heitä oli 2 113 henkilöä vuonna 2016, mutta vain 319 henkilöä vuonna 2019. Poliisin maastapoistamien henkilöiden määrä on vakiintunut n. 2 500 henkilön tasolle.

Palautusasteen nostaminen on keskeinen osa EU:ssa maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistamisesta käytävää keskustelua. Sekä hallitusohjelman, laittoman maahantulon ja maassa oleskelun vastainen (LAMA-) toimintaohjelman että EU:n vapaaehtoisen paluun ja uudelleenkotouttamisen strategian mukaisesti vapaaehtoisen paluun järjestelmää on kehitettävä ensisijaisena vaihtoehtona kielteisen päätöksen saaneiden maasta poistumiseen kestävää paluuta tukien. Niiden henkilöiden osalta, jotka eivät poistu vapaaehtoisesti, palautuksia on toimeenpantava tehokkaasti kunniottaen perustuslain, palauttamista koskevan EU-säännösten ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisia palautuskieltoja sekä ja muita perusoikeuksia koskevia takeita. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että hallitus pyrkii tekemään palautussopimukset kaikkien keskeisten kolmansien maiden kanssa, joiden kansalaisia Suomi voi palauttaa turvallisesti.

Valtiontalouden tarkastusviraston 2019 julkaiseman selvityksen mukaan tuetun vapaaehtoisen paluun järjestelmä on Suomessa lähtökohdiltaan toimiva ja kustannustehokas menettely, joka tarjoaa hyvät edellytykset paluulle. Paluuneuvonnan haasteet liittyvät mm. kohderyhmän tavoittamiseen sekä vastaanottokeskusten kapasiteettiin tukea asiakkaita paluun suunnittelussa. Tietyillä alueilla henkilökunnan syvällisempää osaamista on hankala ylläpitää johtuen paluuneuvonnan erillisyydestä ja asiakkaiden vähäisestä määrästä. Maakohtaista paluuneuvontaa ei aina pystytä tarjoamaan. Vastaanottopalveluiden ulkopuolella ja laittomasti maassa ilman oleskelulupaa olevien tavoittaminen on erittäin haasteellista.

Asiakkaiden tiedot tuetun vapaaehtoisen paluun järjestelmästä ovat usein puutteellisia ja virheellisiä. Vapaaehtoinen paluu ei houkuta, kun uudelleenkotoutuminen koetaan vaikeaksi. Tähän vaikuttavat mm. pitkä poissaolo kotimaasta, koulutusmahdollisuuksien ja työkokemuksen puute, paluumaidenkonfliktit ja korruptio. Asiakkaat tarvitsevat kokonaisvaltaista tukea, joka huomioi työllistymistaidot ja ammattiosaamisen. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat palaajat, kuten ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän asiakkaat, tarvitsevat nykyistä parempaa tukea.

Paluupolitiikassa onkin noussut esiin yhä voimakkaammin paluun jälkeisen uudelleenkotoutumisen tuki. Käytännöt jäsenvaltioiden välillä ovat kirjavia ja tukitoimien koordinaatio vähäistä, mikä vähentää toiminnan vaikuttavuutta ja heikentää EU:n yhteisen viestin välittymistä suhteessa tulijoihin ja lähtömaihin. Myös paluumaan viranomaisiin ja muihin paluumaan toimijoihin on tärkeää luoda kontakteja palvelujen kehittämiseksi tai erilaisten tukityöllistämisen mallien ja rekrytointikanavien luomiseksi.

LAMA-ohjelman mukaisesti avustetun vapaaehtoisen paluun ohjelman kohderyhmää laajennetaan myös turvapaikanhakijataustaisten henkilöiden ja ihmiskaupan uhrien ulkopuolelle paluun edesauttamiseksi. Myös Frontexin mukaantulo vapaaehtoisen paluun toimintoihin voi aiheuttaa muutoksia Suomen toimintamalliin, joka perustuu IOM:n kanssa tehtyyn sopimukseen. Frontexin toimintojen ulkopuolelle jääviä toimintoja jatkavaa verkostoa suunnitellaan ja Suomi on ollut työssä mukana. Komission vapaaehtoista paluuta ja uudelleenkotoutumista koskeva strategia jalkautetaan osaksi kansallista kehitystyötä.

Viranomaisten palauttamistoimia koskevien päätösten täytäntöönpano edellyttää tunnistamiseen liittyvää yhteistyötä lähtömaan kanssa esim., kun palautettavilta puuttuu voimassa oleva matkustusasiakirja. Yhteistyötä voidaan tiivistää esim. yhdyshenkilötoiminnalla. Oikea-aikainen läsnäolo lähtömaassa mahdollistaa myös tiedottamisen, joka ennaltaehkäisee perusteetonta painetta lähteä maasta hakemaan kansainvälistä suojelua.

Palautusten tehokas toimeenpano edellyttää myös kansallisten järjestelmien ja viranomaistoiminnan kehitystyötä. Kehitettävää on esim. tiedonvaihdossa ja tilastoinnissa. Prosesseissa asiakastietoa kirjataan eri tietokantoihin. Frontexin tavoitteena on edistää jäsenvaltioiden tietojärjestelmien yhtenäistämistä standardien mukaisesti. RECAMAS-mallin pohjalta tehdyssä analyysissä UMA-järjestelmän kehityskohteiksi tunnistettiin henkilöllisyyden todentamisen ja asiakirjojen hankkimisen vaiheet, tilastotiedon saaminen järjestelmästä sekä säilöönottoprosessiin liittyvät toiminnallisuudet. Myös Suomen Schengen-arvioinnissa ilmeni järjestelmän kehittämistarpeita. Tehtyjen toimenpiteiden lisäksi järjestelmän kehittämistyötä on tarve jatkaa huomioiden myös mm. poliisin tarpeet maasta poistamispäätösten identifiointia ja laittoman maassa oleskelun seuranta mahdollistavana työkaluna sekä yhdenvertaisuusvaltuutetun vastuulla oleva maastapoistamisen valvonta.

Toimivan paluujärjestelmän kehittäminen perustuu oikeaan tietoon ja sen analysointiin ml. yhtäläisiin määritelmiin perustuvaan tilastotietoon. Haasteena on useista eri lähteistä saatavan tiedon yhteismitallistaminen (mm. Migri, poliisi, IOM). Esim. Frontexille, Eurostatille ja kansallisen päätök-

senteon tueksi tuotettavan tiedon oikeellisuus ja virtaviivaisuus edellyttävät poikkihallinnollista yhteistyötä. Palautettavien tilanteeseen voi liittyä myös lastensuojelun tai terveydenhuollon toimenpiteitä. Palautusten täytäntöönpanoa valmisteltaessa tulee varmistua siitä, että kaikki tällaiset seikat ovat olleet päätöksiä tekevien viranomaisten, tuomioistuinten ja oikeusavustajien tiedossa.

Mahdolliset EU-lainsäädännön muutokset (erityisesti rajamenettelyn käyttöönotto) voivat lisätä tilanteita, joissa turvaamistoimien käyttöä harkitaan. Koska säilöönotto on viimesijainen keino, on tärkeää kehittää myös sitä lievempien turvaamistoimien käyttöä. Säilöönoton kesto tulisi minimoida ja sitä tulisi välttää erityisesti haavoittuviin ryhmiin kuuluvien osalta. Säilöönoton käytöstä saadaan tilastotietoa suoraan järjestelmästä, mutta muiden turvaamistoimien käytön laajuutta ja toivuutta on vaikea arvioida. Suomi on nostanut säilöönottoyksiköiden kapasiteettia n. 35 %, ja se on nyt 109 paikkaa kahdessa yksikössä. Vuonna 2019 käyttöaste oli 76 % Helsingissä ja 48 % Joutsenossa. Joutsenon kiinteistön osalta on valmisteltu 30-paikkainen tila, joka voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön.

Säilöönottokapasiteettia ollaan parantamassa rakentamalla strategisesti tärkeimmälle Helsingin säilöönottoyksikölle uudet tilat. Uusien säilöönottopaikkojen perustaminen on budjettirahoitteista toimintaa, mutta AMIF-rahoitusta voidaan hyödyntää säilöönottotilojen korjaamistarpeisiin sekä sisällöllisen toiminnan kehittämiseen. Suomesta puuttuu mm. säilöönottotyöhön valmentava koulutus- ja perehdytysohjelma, jolla varmistettaisiin ohjaus- ja valvontatyön tasalaatuisuus ja tavoitteiden jalkauttaminen säilöönottoyksiköiden käytäntöihin. Migri on laatinut vaatimuksia vastaavan säilöönottoyksikön konseptin, joka vastaisi myös perheiden ja haavoittuvassa asemassa olevien tilanteeseen sekä epidemioiden asettamiin vaatimuksiin, huomioiden pandemian aikana laitoksella säännöllisesti palveluita tarjonneiden ammattiryhmien, kuten oikeusapua antavien kokemukset. Toimenpiteillä huomioidaan perheiden yksityisyystarpeet ja lapsen etu.

Paluudirektiivin mukainen tehokas palautusten valvonta edellyttää, että Yhdenvertaisuusvaltuutettu saa tiedot suunnitteilla olevista maastapoistamisista. Yhteistyön ja tiedonkulun on oltava sujuvaa kaikkien poliisilaitosten kanssa. Schengen-arvioinnin suositusten mukaisesti on varmistettava, että pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen seurantamekanismi toimii tehokkaasti, järjestelmällisesti ja hyvissä ajoin. Yhdenvertaisuusvaltuutetun ja poliisin yhteistyö on avointa ja rakentavaa. Vuosina 2021-2022 toteutettavan AMIF-rahoitteisen Mappi 2 -hankkeen myötä valtuutettu saa UMA-järjestelmästä maasta poistamiseen ja sen valmisteluun liittyvät asiat oikea-aikaisesti ja kattavasti. Viranomaisten yhteistyötä ja tiedonsaantia sekä haavoittuvien ryhmien tarpeiden tunnistamista vahvistetaan n jatkossakin.

Kaudella 2014-2020 AMIF-hankkeissa on vahvistettu paluuasiantuntijoiden osaamista, etsivää työtä, neuvontaa ja sidosryhmäyhteistyötä, sekä edistetty maastapoistamiseen liittyvää osaamista ja käytäntöjä sekä takaisinottoyhteistyötä sekä kehitetty palautusten valvonnan prosesseja ja haavoittuvuuden tunnistamista. Lisäksi on edistetty turvapaikkatutkinnan teknisiä edellytyksiä, mm. monibiometrista tunnistamista kehittämällä. Vapaaehtoisen paluun toimijoiden yhteistyötä laajennettiin ja avustetun vapaaehtoisen paluun järjestelmälle valmisteltiin malli. Konseptia monipuolistettiin testaamalla toimenpiteitä, kuten kansainvälinen yhteistyö, tiedonhankintamatkat, viestinnän kampanjat, dialogiprosessi diasporan ja järjestöjen kanssa, seurantatutkimus ja yhteistyö siviilikriisinhallinnan kanssa.

Päättävän kauden toimia on syytä jatkaa, mutta paluuneuvonnan kattavuutta ja palveluiden tarjontaa on tarpeen laajentaa. Painoarvoa on tarpeen lisätä ulkopoliittisten keinojen ja kolmasmaayhteistyön suuntaan.

Tunnistettuihin kehittämistarpeisiin vastaamiseksi rahasto toteuttaa seuraavanlaisia täytäntöönpanotoimia ja toimia:

3C Vapaaehtoisen paluun ja uudelleenkotoutumisen tukeminen (90%);

- Räätelöidyt palauttamisen tukitoimet. Luodaan asiakkaiden koulutus- ja työllistämistoimet huomioivia tukipolkuja, jotka alkavat Suomessa ja jatkuvat paluun jälkeen. Lisätään paluuneuvonnan kattavuutta, laatua, oikea-aikaisuutta ja paluuneuvonnan muotoja, ml. etämahdollisuuksia digitaalisin välinein. Huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat ml. ihmiskaupan uhrin.
- Vahvistetaan viranomaisten ja järjestötoimijoiden osaamista ja yhteistyön rakenteita. Kehitetään työkaluja sisältäen yhteistyön lähtömaan, diasporan ja järjestöjen kanssa sekä yhtymäkohdat kehitysyhteistyöhön.
- Tarjotaan paluuneuvontaan liittyvää koulutusta ja valmennusta kotoutumis- ja maahanmuuttotyötä tekeville tahoille sekä muille tahoille, jotka kohtaavat laittomasti maassa olevia työssään. Laaditaan kunnille valtakunnalliset, yhdenmukaiset paluuasioissa neuvomista koskevat toimintaohjeet.
- Kirkastetaan viestintää vapaaehtoisesta paluusta.
- Tuetun vapaaehtoisen paluun kohderyhmää arvioidaan ja laajennetaan LAMA-toimintaohjelman mukaisesti. Rakennetaan viestinnän toimintamalli, jolla parannetaan tiedonkulkua ja –siirtoa vastaanottojärjestelmän, SOTE-palveluiden ja maahanmuuttoviranomaisten välillä paluuneuvonnan kattavuuden varmistamiseksi.

- Tuetaan palaajien kestävästä paluusta ja uudelleenkotoutumista. Lisätään niitä koskevia valmiuksia ja tukipalveluita kolmansissa maissa. Laajennetaan paluumaiden palveluntarjoajien verkostoa. Järjestetään koulutusta ja valmennuskursseja palaajille ja palveluntarjoajille. Ohjataan palveluntarjoajia erityisesti työllistymistä, yrittäjyyttä ja koulutusta koskevan toiminnan kehittämiseksi, ml. yhteistyössä muiden EU maiden kanssa.
- Lisätään yhteistyötä paluumaiden viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa hyödyntäen EU-tason toimintaa.
- Arvioidaan paluutoimia sekä paluun ja uudelleenkotoutumisen kestävyyttä.

3B Tuetaan palauttamisen hallintaa koskevaa yhdenmukaista ja koordinoitua lähestymistapaa;

- Torjutaan laittoman muuttoliikkeen kannustimia, erityisesti laittomasti oleskelevien kolmansien maiden kansalaisten työhönottoa mm. työnantajiin kohdistuvien tarkastuksien, kouluttamalla henkilöstöä sekä parantamalla osapuolten tietoisuutta oikeuksistaan.
- Parannetaan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa viranomaisten ja järjestöjen kanssa ml palautusten valvonnan osalta.
- Varmistetaan yhdenvertaisuusvaltuutetun oikea-aikainen ja systemaattinen tiedonsaanti suunnitelluista pakkopalautusoperaatioista, sisältäen kaikki asiaankuuluvat ja tarvittavat tiedot valvottavien toimintojen valitsemisen kannalta ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien tilanteen sekä perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen näkökulmasta. Kehitetään haavoittuvassa asemassa olevien tunnistamista ja tukemista palautusprosesseissa, mm. lapsiperheiden osalta sekä lapsen edun arviointia. Kehitetään toimintatapoja ihmiskaupan uhrien uudelleen uhriksi joutumisen välttämiseksi.
- Tehostetaan maastapoistamispäätöksen saaneiden tunnistamista ja operatiivisen (poliisi) tason viranomaisyhteistyötä kohdemaiden viranomaisten kanssa.
- Lähetetään tarvittaessa yhdyshenkilö toisessa EU-maassa olevaan hotspottiin paluuprosessin tukemiseksi.

3D Yhteistyön vahvistaminen kolmansien maiden kanssa ja niiden valmiuksien lisääminen takaisinoton sekä kestävästä paluusta mahdollistamiseksi;

- Kahdenvälisiä takaisinottojärjestelyjä sekä takaisinottosopimusten solmimista edistetään perusoikeuksia noudattaen lujittamalla yhteistyötä ja neuvotteluja Suomen ja kolmansien maiden viranomaisten välillä.

- Vahvistetaan kontakteja kolmansien maiden viranomaisiin ja muihin toimijoihin ja tuetaan paluuprosessia varmistamalla yhdyshenkilöiden ja muiden asiantuntijoiden oikea-aikainen läsnäolo kolmansissa maissa. Tehostetaan viestintää ja lisätään tietoisuutta laillisista maahantuloväylyistä ja laittoman maahanmuuton riskeistä. Informoidaan paluumaiden yhteisöjä EU:n turva- paikkapolitiikasta ja paluusta. Ehkäistään ihmiskaupan uhrien uhriksi joutumista kehittämällä viranomaisyhteistyötä ja toimintatapoja kolmansissa maissa.

3A Infrastruktuuria, menettelyjä ja palveluja koskevan unionin säännösten ja politiikan painopisteiden yhdenmukaisen soveltamisen varmistaminen;

- Toimeenpannaan Schengen-arviointien ja -suositusten mukaiset toimet.
- Kehitetään viranomaisten tietojärjestelmiä huomioiden maastapoistamisasioihin liittyvä tiedon ja tilastoinnin tarve. Kehitetään UMA-järjestelmän paluutoiminnallisuuksia. Saatetaan järjestelmä RECAMAS-mallin mukaiselle tasolle ja varmistetaan, että sen toiminnallisuudet palvelevat kansallisten- ja EU-tietojärjestelmien toimivuutta ja edistävät paluutoimien digitalisaatiota. Vahvistetaan yhteistyötä erityisesti Migrin, Poliisin ja IOM:n välillä paluuasioden tietopohjan ml. tilastotiedon kehittämiseksi.
- Parannetaan säilöönnoton fasiliteetteja ja sisällöllistä toimintaa. Laaditaan säilöönnoton sisällöllinen toimintakonsepti. Selvitetään vaatimuksia palvelusisältöön kuuluville erillisalueille kuten psykososiaaliseen työhön ja laaditaan säilöönnottoympäristön psykososiaalisen tuen malli. Kehitetään säilöönnottoyksiköiden tapoja ylläpitää asiakkaiden toimintakykyä. Suunnitellaan ohjaus- ja valvontatyöhön koulutus- ja perehdytysohjelma. Varmistetaan, että säilöönotto-olosuhteet vastaavat pandemia-ajan tarpeita, mm. henkilökohtaisten vierailujen tai etäneuvonnan osalta.
- Mahdollistetaan turvaamistoimia koskevan tilastotiedon saaminen automaattisesti viranomaisten tietojärjestelmistä. Arvioidaan tarpeen mukaan säilöönottotoimintaa ja sille vaihtoehtoisten turvaamistoimien käyttöä.
- Tehostetaan tarpeen mukaan nykyisten turvaamistoimien käyttöä ja selvitetään mahdollisuutta säilöönnotolle vaihtoehtoisten toimien kehittämiseen. (90%)

Toimeenpanossa huomioidaan yhteensovittaminen erityisesti NDICI - Global Europe -rahoitusvälineen toimien kanssa.

Operatiivista tukea käytetään julkisiin tehtäviin ja palvelujen tarjoamiseen palauttamispolitiikkojen tuloksellisuuden parantamiseksi EU:n paluuta koskevan strategian mukaisesti. Tuella katetaan poliisin ja mahdollisesti Maahanmuuttoviraston henkilöstökuluja sekä mahdollisia palvelujen, kuten

ICT-järjestelmien huolto-, ylläpito ja korvaamisen kustannuksia erityisesti maastapoistamisen tehostamisessa ja vapaaehtoista paluuta tukevassa viranomaistoiminnassa. Poliisi vastaa maastapoistamistoiminnasta ja Maahanmuuttovirasto vapaaehtoisesta paluusta.

Rahoitusvälineitä ei käytetä.

Tulostavoitteet

- Paluujärjestelmä tavoittaa tehokkaasti asiakkaansa, tunnistaa asiakkaiden tarpeet ja tarjoaa laadukasta ja kokonaisvaltaista palvelua. Paluutoimien hallintoa tukevat toimivat palveluratkaisut ja tietojärjestelmät.
- Vapaaehtoista paluuta koskeva osaaminen on vahvistunut.
- Paluu on houkuttelevampaa ja uudelleenkotoutumisen tukitoiminnot kannustavat palaamaan kestävästi. Vapaaehtoisesti palaavien osuus kielteisen päätöksen saaneista on kasvanut.
- Toimien koordinaatio sekä jäsenmaissa että EU-tasolla on vahvempaa.
- Maastapoistamispäätöksen saaneiden henkilöllisyys ja kansallisuus pystytään paremmin selvittämään. Maastapoistamistoiminta on tehokkaampaa.
- Viranomaisten osaaminen vastaa paremmin laittoman muuttoliikkeen torjuntatoimien vaatimuksiin ja maastapoistamistoiminnan tarpeita. Palautettavien perus- ja ihmisoikeuksien turvaaminen ja erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden turvallinen paluu on varmistettu.
- Yhteistyö kolmansien maiden ja muiden EU-maiden kanssa paluun ja takaisinoton edistämiseksi on tehokkaampaa.
- UMA-järjestelmä on saatettu RECAMAS-mallin mukaiselle tasolle ja sen paluuprosessin toiminnallisuudet palvelevat kansallisten ja EU:n tietojärjestelmien yhteentoimivuutta, paluuseen liittyvien toimintojen digitalisaation edistämistä, ja prosessien tehostamista. Paluuasioista pystytään tuottamaan kattavampaa ja yhtenäisempää tietoa ja tilastoja.
- Säilöönottoyksiköiden fasilitetteja on parannettu ja niille on luotu systemaattinen toimintamalli. Säilöönottotoiminta on tasalaatuista, osaavaa ja tavoitteellista. Haavoittuvassa asemassa olevien asiakkaiden erityistarpeet osataan huomioida paremmin.
- Turvaamistoimien käytöstä saadaan ajantasaista tilannekuvaa. Säilöönnotolle on olemassa riittävästi vaihtoehtoja.

2.3.2. Indikaattorit

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 4 kohdan e alakohta

Taulukko 2-7: Tuotosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
O.3.1	Koulutustoimiin osallistujien määrä	lukumäärä	1 140	2 490
O.3.2	Hankittujen välineiden määrä, mukaan lukien hankittujen/päivitettyjen tieto- ja viestintäteknisten järjestelmien määrä	lukumäärä	2	2
O.3.3	Uudelleenkotoutumista koskevaa apua saaneiden palaajien määrä	lukumäärä	400	1 000
O.3.4	Paikkojen määrä perustetuissa säilöönottokeskuksissa	lukumäärä	0	0
O.3.5	Paikkojen määrä korjatuissa / kunnostetuissa säilöönottokeskuksissa	lukumäärä	20	40

Taulukko 2-8: Tulosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtötaso	Lähtöarvon mittayksikkö	Viitevuosi tai -vuodet	Tavoite (2029)	Tavoitteen mittayksikkö	Tietolähde	Huomautukset
R.3.6	Vapaaehtoisesti palanneiden henkilöiden määrä	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	1 000	lukumäärä	IOM	
R.3.7	Maasta poistettujen henkilöiden määrä	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	500	lukumäärä	UMA-järjestelmä ja Poliisin Polstat-järjestelmä	
R.3.8	Niiden palaajien määrä, joihin on sovellettu säilöönoton vaihtoehtoja	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	50	lukumäärä	Tilastoja ei ole saatavilla.	

2.3.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 5 kohta sekä AMIF-asetuksen 16 artiklan 12 kohta, ISF-asetuksen 13 artiklan 12 kohta tai BMVI-asetuksen 13 artiklan 18 kohta

Taulukko 2-9: Alustava jakautuminen

Tukitoimen tyyppi	Koodi	Alustava määrä (euroa)
Tukitoimen ala	001.Vaihtoehdot säilöönnotolle	150 000,00
Tukitoimen ala	002.Vastaanoton/säilöönnoton olosuhteet	500 000,00
Tukitoimen ala	003.Palauttamismenettelyt	700 000,00
Tukitoimen ala	004.Avustettu vapaaehtoinen paluu	2 171 085,57
Tukitoimen ala	005.Uudelleenkotoutumista koskeva apu	1 329 450,95
Tukitoimen ala	006.Muutto/palautustoimet	365 071,36
Tukitoimen ala	007.Pakkoon perustuvan paluun valvontajärjestelmä	500 000,00
Tukitoimen ala	008.Muita heikommassa asemassa olevat henkilöt / ilman huoltajaa saapuvat alaikäiset	300 000,00
Tukitoimen ala	009.Toimenpiteet, joilla puututaan laittoman muuttoliikkeen kannustimiin	300 000,00
Tukitoimen ala	010.Operatiivinen tuki	1 505 266,71

2.4. Erityistavoite: 4. Yhteisvastuu

2.4.1. Erityistavoitteen kuvaus

Erityistavoitteeseen 4 sisällytetään rahaston temaattisen välineen kautta jäsenvaltioille maksettavia, rahastoasetuksen 2021/1147 artiklan 19 mukaisia uudelleensijoittamista ja humanitaarista maahanpääsyä koskevia määrärahoja. Määrärahat kohdennetaan valtion budjetissa uudelleensijoittamisen menettelyistä ja pakolaisten kuntaan sijoittamisesta vastaaville viranomaisille mm. uudelleensijoittamisen järjestelyihin, valmisteluihin, kuntaan sijoittamiseen ja toiminnan kehittämiseen liittyviin toimiin.

Erityistavoitteeseen 4 sisällytetään rahaston temaattisen välineen kautta jäsenvaltioille maksettavia, rahastoasetuksen 2021/1147 artiklan 20 mukaisia kansainvälistä suojelua hakevien tai kansainvälistä suojelua saavien henkilöiden siirtoja varten tarkoitettuja määrärahoja. Määrärahat kohdennetaan valtion budjetissa vastaanottovaiheessa turvapaikkamenettelystä ja vastaanotto toiminnasta vastaaville viranomaisille.

Erityistavoitteessa 4 temaattisen välineen kautta maksettavia, rahastoasetuksen 2021/1147 artiklojen 19 ja 20 mukaisia määrärahoja ei myönnetä avustuksina hanketoimintaan.

Erityistavoitteen 4 puitteissa varaudutaan tarpeeseen tarjota tukea toiselle jäsenvaltiolle, johon kohdistuu muuttoliikkeeseen liittyviä haasteita, esimerkiksi lähettämällä kansallisia asiantuntijoita.

2.4.2. Indikaattorit

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 4 kohdan e alakohta

Taulukko 2-10: Tuotosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Välitavoite (2024)	Tavoite (2029)
O.4.1	Koulutukseen osallistuneen henkilöstön määrä	lukumäärä	2 000	4 000
O.4.2	Lähtöä edeltävää tukea saaneiden osallistujien määrä	lukumäärä	1 905	4 155

Taulukko 2-11: Tulosindikaattorit

Tunnus	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtötaso	Lähtöarvon mittayksikkö	Viitevuosi tai -vuodet	Tavoite (2029)	Tavoitteen mittayksikkö	Tietolähde	Huomautukset
R.4.3	Jäsenvaltiosta toiseen siirrettyjen kansainvälistä suojelua hakevien tai saavien hakijoiden määrä	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	150	lukumäärä	Valtioneuvoston päätös sisäisistä siirroista.	
R.4.4	Uudelleensijoitettujen henkilöiden määrä	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	3 985	lukumäärä	Hallitusohjelma	
R.4.5	Humanitaarisen maahanpääsyn nojalla maahan päässeiden henkilöiden määrä	lukumäärä	0	lukumäärä	2021	386	lukumäärä	Vuoden 2021-2022 pledge	

2.4.3. Suunniteltujen varojen (EU) alustava jakautuminen tukitoimityyppien mukaan

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 5 kohta sekä AMIF-asetuksen 16 artiklan 12 kohta, ISF-asetuksen 13 artiklan 12 kohta tai BMVI-asetuksen 13 artiklan 18 kohta

Taulukko 2-12: Alustava jakautuminen

Tukitoimen tyyppi	Koodi	Alustava määrä (euroa)
Tukitoimen ala	001.Siirrot toiseen jäsenvaltioon ("uudelleensijoittaminen")	1 500 000,00
Tukitoimen ala	002.Jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle antama tuki, mukaan lukien EASOLle tarjottava tuki	300 000,00
Tukitoimen ala	003.Uudelleensijoittaminen (19 artikla)	39 850 000,00
Tukitoimen ala	004.Humanitaarinen maahanpääsy (19 artikla)	3 088 000,00
Tukitoimen ala	005.Jäsenvaltion toiselle jäsenvaltiolle antama tuki vastaanottoinfrastruktuurin osalta	0,00
Tukitoimen ala	006.Operatiivinen tuki	0,00

2.5. Tekninen apu: TA.36(5). Tekninen apu – kiinteä määrä (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 5 kohta)

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan f alakohta, 36 artiklan 5 kohta sekä 37 ja 95 artikla

2.5.1. Kuvaus

Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan mukainen tekninen apu

Teknisellä avulla katetaan rahastojen toimeenpanoon liittyviä kustannuksia. Suurin kustannuserä tulee olemaan hallintoviranomaisen henkilöstökustannukset. Teknisellä avulla katetaan myös tarkastusviranomaisen henkilöstökustannuksia. Ohjelmakaudella 2021–2027 tullaan sisäasioiden rahastoille rakentamaan oma sähköinen tietojärjestelmä, josta aiheutuvat merkittävät kustannukset katetaan teknisellä avulla. Muita teknisellä avulla katettavia kustannuksia ovat hallintoviranomaisen koulutus- ja matkakustannukset, viestintäkustannukset, hakijoille ja avustuksen saajille järjestettävien koulutus- ja muiden tilaisuuksien kustannukset sekä muut toimeenpanosta aiheutuvat kustannukset.

Ohjelmakauden 2014-2020 päättymiseen liittyviä kustannuksia, kuten loppuarvioinnin kustannukset, voidaan kattaa ohjelmakauden 2021-2027 teknisellä avulla yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen nojalla, jonka mukaan toimet voivat koskea myös edellistä tai seuraavaa rahoituskehystä.

Tällöin myös seuraavan ohjelmakauden valmisteluun liittyviä kustannuksia voidaan kattaa ohjelmakauden 2021-2027 teknisellä avulla.

Kun sisäasioiden rahastoilla on yhteinen toimivaltainen hallintoviranomainen, voidaan rahastojen teknisen avun määrärahat yhdistää. Hallintoviranomainen päättää kalenterivuositain teknisen avun käyttöä koskevasta suunnitelmasta ja seuraa teknisen avun kokonaiskäyttöä. Hallintoviranomainen kuulee seurantakomiteaa teknisen avun käyttöä koskevasta suunnitelmasta ja antaa seurantakomitealle vuosittain katsauksen teknisen avun käytöstä.

Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 37 artiklan mukainen tekninen apu

Toimet toteutetaan tarvittaessa 36 artiklan teknisen avun puitteissa.

2.5.2. Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 37 artiklan mukaisen teknisen avun alustava jakautuminen

Taulukko 2-13: Alustava jakautuminen

Tukitoimen tyyppi	Koodi	Alustava määrä (euroa)
Tukitoimen ala	001.Tiedottaminen ja viestintä	117 413,50
Tukitoimen ala	002.Valmistelu, täytäntöönpano, seuranta ja valvonta	6 128 973,25
Tukitoimen ala	003.Arviointi ja selvitykset, tietojenkeruu	70 447,43
Tukitoimen ala	004.Valmiuksien kehittäminen	93 930,46

3. Rahoitussuunnitelma

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan g alakohta

3.1 Määrärahat vuosittain

Määrärahojen tyyppi	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Yhteensä
Alkuperäiset määrärahat	0	8 941 488	12 597 470	12 612 922	12 672 143	11 596 924	9 505 025	67 926 042
Temaattinen väline – työohjelma I		29 558 000						29 558 000
Temaattinen väline – työohjelma II			5 702 800	10 070 000,00				15 772 800,00
Temaattinen väline – työohjelma III								
Siirto (jäsenvalti-oon)								
Siirto (jäsenvalti-osta)								
Yhteensä	0	38 499 488	18 300 270	22 682 992,00	12 672 143	11 596 924	9 505 025	113 256 842,00

3.2 Määrärahat yhteensä

Taulukko 3-1: Kokonaismäärärahat rahastoittain ja kansallinen osuus

Erityistavoite	Toimen tyyppi	Unionin tuen laskentaperusta (tuki yhteensä tai julkinen tuki)	Unionin rahoitusosuus (a)	Kansallinen rahoitusosuus (b) = (c) + (d)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen jakautuminen, yksijulkinen (c)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen jakautuminen, yksityinen (d)	Yhteensä (e) = (a) + (b)	Yhteisrahoitusosuus (f)=(a) / (e)
Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Säännölliset toimenpiteet	Yhteensä	12 290 962,21	4 096 987,42	3 687 288,68	409 698,74	16 387 949,63	74,9999999237%
Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Liitteen IV toimet	Yhteensä	6 824 902,30	758 322,48	682 490,23	75 832,25	7 583 224,78	89,9999999736%
Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä	Operatiivinen tuki	Yhteensä	5 223 256,39	0,00	0,00	0,00	5 223 256,39	100,0000000000%
Yhteensä Euroopan yhteinen turvapaikkajärjestelmä			24 339 120,90	4 855 309,90	4 369 778,91	485 530,99	29 194 430,80	83,3690544157%
Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Säännölliset toimenpiteet	Yhteensä	14 987 347,60	4 995 782,55	4 496 204,30	499 578,25	19 983 130,15	74,9999999374%
Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Liitteen IV toimet	Yhteensä	12 077 081,54	1 341 897,96	1 207 708,17	134 189,79	13 418 979,50	89,9999999255%
Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen	Operatiivinen tuki	Yhteensä	2 883 652,73	0,00	0,00	0,00	2 883 652,73	100,0000000000%

Erityistavoite	Toimen tyyppi	Unionin tuen laskentaperusta (tuki yhteensä tai julkinen tuki)	Unionin rahoitusosuus (a)	Kansallinen rahoitusosuus (b) = (c) + (d)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen ja kautuminen, julkinen (c)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen jakautuminen, yksityinen (d)	Yhteensä (e) = (a) + (b)	Yhteisrahoitusosuus (f)=(a) / (e)
Yhteensä Laillinen muuttoliike ja kotouttaminen			29 948 081,87	6 337 680,51	5 703 912,47	633 768,04	36 285 762,38	82,5339745004%
Palauttaminen	Säännölliset toimenpiteet	Yhteensä	2 365 071,36	788 357,12	788 357,12		3 153 428,48	75,0000000000%
Palauttaminen	Liitteen IV toimet	Yhteensä	3 950 536,52	438 948,50	395 053,67	43 894,85	4 389 485,05	89,9999996355%
Palauttaminen	Operatiivinen tuki	Yhteensä	1 505 266,71	0,00	0,00	0,00	1 505 266,71	100,0000000000%
Yhteensä Palauttaminen			7 820 874,59	1 227 305,64	1 183 410,79	43 894,85	9 048 180,23	86,4358842463%
Yhteisvastuu	Säännölliset toimenpiteet	Yhteensä	300 000,00	100 000,00	100 000,00		400 000,00	75,0000000000%
Yhteisvastuu	Liitteen IV toimet	Yhteensä						
Yhteisvastuu	Uudelleensijoittaminen ja		42 938 000,00				42 938 000,00	100,0000000000%

Erityistavoite	Toimen tyyppi	Unionin tuen laskentaperusta (tuki yhteensä tai julkinen tuki)	Unionin rahoitusosuus (a)	Kansallinen rahoitusosuus (b) = (c) + (d)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen ja kautuminen, julkinen (c)	Kansallisen rahoitusosuuden ohjeellinen jakautuminen, yksityinen (d)	Yhteensä (e) = (a) + (b)	Yhteisrahoitusosuus (f)=(a) / (e)
	humanitaarinen maahanpääsy							
Yhteisvastuu	Kansainvälinen suojelu (siirto jäsenvaltioon)		1 500 000,00				1 500 000,00	100,0000000000%
Yhteensä Yhteisvastuu			44 738 000,00	100 000,00	100 000,00		44 838 000,00	99,7769748874%
Tekninen apu – kiinteä määrä (yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 36 artiklan 5 kohta)			6 410 764,64				6 410 764,64	100,0000000000%
Kokonaissumma			113256 842,00	12 520 295,97	11 357 102,17	1 163 193,88	125777 138,05	90,0456503908%

Taulukko 3-2: Sitoumusuunnitelma

Luokka	Henkilöiden lukumäärä 2021	Henkilöiden lukumäärä 2022	Henkilöiden lukumäärä 2023	Henkilöiden lukumäärä 2024	Henkilöiden lukumäärä 2025	Henkilöiden lukumäärä 2026	Henkilöiden lukumäärä 2027
Uudelleensijoittaminen	574	2 073	1075	263			
Kansainvälistä suojelua hakevien tai sitä saavien henkilöiden siirrot ("siirto sisään")			150				
Humanitaarinen maahanpääsy AMIF-asetuksen 19 artiklan 2 kohdan mukaisesti							
Haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden humanitaarinen maahanpääsy AMIF-asetuksen 19 artiklan 3 kohdan mukaisesti	386						

Yhteistyössä hallinnoitavien rahastojen väliset siirrot (kaikkien siirtojen kumulatiiviset määrät ohjelmakauden aikana)

Siirtoja ei ole.

Siirrot välineisiin, joita hallinnoidaan suoraan tai välillisesti (kaikkien siirtojen kumulatiiviset määrät ohjelmakauden aikana)

Siirtoja ei ole.

4. Mahdollistavat edellytykset

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan i alakohta

Mahdollistava edellytys: 1. Julkisten hankintamarkkinoiden tehokkaat seurantamekanismit

Kriteerit	Perusteiden täytyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
<p>Käytössä on seurantamekanismeja, jotka kattavat kaikki julkiset hankinnat ja niiden tekemisen rahastojen puitteissa unionin hankintalainsäädännön mukaisesti. Kyseiseen vaatimukseen sisältyvät:</p> <p>1. järjestelyt, joilla varmistetaan tehokkaiden ja luotettavien tietojen kerääminen yhteen unionin kynnysarvot ylittäviä julkisia hankintoja koskevista menettelyistä direktiivin 2014/24/EU 83 ja 84 artiklassa ja direktiivin 2014/25/EU 99 ja 100 artiklassa säädettyjen raportointivelvollisuuksien mukaisesti</p>	Kyllä	<p>Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016)</p> <p>Laki julkisista puolustus- ja turvallisuus-hankinnoista (1531/2011)</p> <p>Hilma (hankintailmoitukset)</p> <p>Hankintakalenteri</p> <p>Julkisten hankintojen neuvontayksikkö</p> <p>Hankinnat.fi-verkkopalvelu tukee julkisten hankintojen neuvontayksikön työtä</p> <p>Komission hankintoja koskevat ohjeet C(2019) 3452 final</p> <p>Hallintoviranomaisen opas.</p>	<p>EU:n julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö on saatettu voimaan.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa julkisten hankintojen säätelystä. TEM:n ja Kuntaliiton yhteistyönä on kehitetty julkisten hankintojen neuvontayksikkö.</p> <p>TEM vastaa myös julkisten hankintojen ilmoituskannasta HILMA:sta.</p> <p>Hankintalain mukaisten hankintayksiköiden tulee ilmoittaa Hilmassa tulevista sekä kansallisen että EU-kynnysarvon ylittävistä hankinnoistaan, käynnissä olevista kilpailutuksistaan ja jo päättyneiden kilpailutusten tuloksista.</p> <p>Hankinnat.fi-verkkopalvelu tukee kuntasektorin julkisten hankintojen neuvontayksikön työtä.</p> <p>Hankintakalenteri on avoin viestintäpalvelu, jossa on julkisen sektorin uusimpia hankintapäätöksiä, ostopaik-</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
			<p>kaluetteloita sekä tietoa tulevista hankinnoista. Julkissa organisaatioissa on osana taloussääntöä omat hankintaohjeet.</p> <p>HVO on saanut ohjelmakaudella 2014-2020 koulutusta julkisten hankintojen säännöistä ja soveltamisesta. Tätä jatketaan kaudella 2021-2027.</p> <p>Hankintamenettelyt tarkastetaan hakemusten käsittelyn yhteydessä ja niitä käsitellään hankkeille järjestettävissä koulutuksissa</p>
<p>2. järjestelyt, joilla varmistetaan, että tiedot kattavat ainakin seuraavat seikat:</p> <p>a) kilpailun laatu ja intensiteetti: voittajien nimet, alustavien tarjoajien määrä ja sopimuksen arvo</p> <p>b) tiedot lopullisesta hinnasta sopimuksen tekemisen jälkeen ja pk-yritysten osallistumisesta suorina tarjoajina, jos tällaiset tiedot ovat saatavilla kansallisista järjestelmistä</p>	Kyllä	<p>Hilma (hankintailmoitukset)</p> <p>Hankintakalenteri</p> <p>Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)</p>	<p>Vaadittavat tiedot löytyvät kansallisista järjestelmistä.</p> <p>Voittaneiden tarjoajien nimet: Hankintakalenteri</p> <p>Alkuperäisten tarjoajien määrä ja valittujen tarjoajien määrä: Hankintakalenterin kautta hankintapäätöksellä.</p> <p>Sopimuksen arvo: HILMA</p> <p>Hankintakalenterissa julkaistavassa hankintapäätöksessä julkaistaan sopimushinta, mikäli se on julkinen (liikesalaisuuden piirissä olevaa tietoa ei julkaista). Jos sopimushinta ei ole julkinen, hinta näkyy päätöksen liiteasiakirjoissa, jotka ovat aina julkisia vain asianosaisille (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), 6§, 9§, 10§, 11§).</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
			Tieto pk-yritysten osallistumisesta suorina tarjoajina: HILMA ja Hankintakalenterin hankintapäätöksellä.
3. järjestelyt, joilla varmistetaan, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset seuraavat ja analysoivat tietoja direktiivin 2014/24/EU 83 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2014/25/EU 99 artiklan 2 kohdan mukaisesti	Kyllä	Kilpailu- ja kuluttajavirasto Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) ns. hankintalaki Hallintolaki	Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) valvoo hankintalain (1397/2016) 139 §:än nojalla julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön noudattamista. Valvonta kohdistuu hankintayksiköiden toimintaan... Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen hankintalain vastaisesti, voi tehdä KKV:lle toimenpidepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi. KKV:n valvonta täydentää hankintalain mukaista muutoksenhakumenettelyä.
4. järjestelyt, joilla analyysin tulokset saatetaan yleisön saataville direktiivin 2014/24/EU 83 artiklan 3 kohdan ja direktiivin 2014/25/EU 99 artiklan 3 kohdan mukaisesti	Kyllä	Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016) Julkisten hankintojen valvonnan tulosten raportointi	KKV laatii vuosittaisen raportin hankintalain 144 §:än mukaista valvontaa koskevasta toiminnastaan. KKV:n julkisilla Internet sivustolla on näkyvissä raportit julkisten hankintojen valvonnan tuloksista. KKV:n viimeisin raportti 1.6.2021 koskien vuotta 2020 (KKV/648/14.00.60/2021). Hankintalain 172 §:n mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa seurantaraportin toimittamisesta komissiolle joka kolmas vuosi, TEM vastaa myös tietojen luovuttamisesta muiden jäsenvaltioiden viranomaisille. Hankintayksiköiden ja muiden viranomaisten on

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
			<p>lain mukaan pyynnöstä toimitettava TEM:lle tarvittavat tiedot.</p> <p>Hankintayksiköillä on hankintalain 171 § mukaisesti oikeus saada viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta välttämättömät tiedot harkinnanvaraisten pois-sulkemisperusteiden olemassaolon selvittämiseksi.</p>
<p>5. järjestelyt sen varmistamiseksi, että kaikki tiedot epäilystä tarjouskeinottelusta ilmoitetaan toimivaltaisille kansallisille elimille direktiivin 2014/24/EU 83 artiklan 2 kohdan ja direktiivin 2014/25/EU 99 artiklan 2 kohdan mukaisesti.</p>	<p>Kyllä</p>	<p>Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeus-sopimuksista (1397/2016)</p> <p>Kilpailulaki (948/2011)</p> <p>Tietoa ja ohjeita, kartellit</p> <p>Julkisten hankintojen valvonta, vihjepalvelu</p> <p>Korruption vastainen strategia</p> <p>Vireillä olevat hankinta-asiat markkinaoikeudessa</p>	<p>EU:n julkisia hankintoja koskeva lainsäädäntö saatettu voimaan.</p> <p>Hankintalaki (1397/2016) sovelletaan kansalliset ja EU-kynnysarvot ylittäviin julkisiin hankintoihin.</p> <p>KKV vastaa hankintalain 139 § mukaisesti lain noudattamisen valvonnasta (ks. peruste 2) ja siitä, että luovuttaa tiedot salassapitosäynnösten estämättä hankintalain 143 §:n mukaisesti kansallisille viranomaisille.</p> <p>KKV raportoi julkisella sivustolla hankintalain valvonta-toiminnastaan 144 §:n mukaisesti.</p> <p>KKV voi esittää seuraamusten määräämistä hankintayksikölle markkinaoikeudessa.</p> <p>Markkinaoikeus ylläpitää ja julkaisee hankintalain 148 §:n 3 momentin mukaista luetteloja markkinaoikeudessa vireille tulleista hankinta-asioista.</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
			<p>KKV valvoo taloudellisen kilpailun turvaavan Kilpailulain (948/2011) noudattamista. KKV ohjeistaa ja tiedottaa tarjouskeinottelusta ja kartelleista.</p> <p>KKV:n sivuilla voi antaa vihjeen hankintoihin liittyvästä rikkomusepäilystä.</p> <p>KKV:n sivuilla ohjeistusta kartelleista.</p> <p>Valtioneuvon periaatepäätöksessä korruptionvastaisesta strategiasta ja toimenpideohjelmassa vuosille 2021-2023 hankinnat erityisenä painopisteenä.</p>

Mahdollistava edellytys: 3. Perusoikeuskirjan tehokas soveltaminen ja täytäntöönpano

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
Käytössä on tehokkaat mekanismit, joilla varmistetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä 'perusoikeuskirja', noudattaminen ja joihin sisältyvät seuraavat:	Kyllä	<p>EU:n perusoikeuskirja (PDF)</p> <p>Komission tiedonanto: Ohjeet Euroopan Unionin perusoikeuskirjan noudattamiseksi Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) täytäntöönpanon yhteydessä</p> <p>Suomen perustuslaki (731/1999)</p>	<p>Suomen valtiosääntö ja perustuslaki (731/1999) turvaavat ihmisarvon loukkaamattomuuden, yksilön vapauden ja oikeudet sekä turvaa yhteiskunnan oikeudenmukaisuuden.</p> <p>Kansallinen ihmisoikeusinstituutio (NHRI) muodostuu ihmisoikeuskeskuksesta (IOK), ihmisoikeusvaltuuskunnasta ja oikeusasiamiehestä. IOK on kutsuttu pysyväksi asiantuntijaksi ohjelman seurantakomiteaan,</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
<p>1. järjestelyt, joilla varmistetaan, että rahastoista tuetuissa ohjelmissa ja niiden täytäntöönpanossa noudatetaan asiaankuuluvia perusoikeuskirjan määräyksiä</p>		<p>Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)</p> <p>Tasa-arvolaki (609/1986)</p> <p>Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen Suomessa - koottuja havaintoja vuodelta 2019 (yhdistysavain.fi)</p>	<p>jonka asiantuntemusta hallintoviranomainen käyttää ao. kysymyksissä.</p> <p>STM vastaa tasa-arvopolitiikasta, tasa-arvovaltuutettu valvoo lain noudattamista ja tasa-arvoasiain neuvottelukunta edistää sukupuolten tasa-arvoa.</p> <p>Tasa-arvoasiain neuvottelukunta on ohjelman komitean jäsen.</p> <p>HVO huomioi EU:n perusoikeusasiakirjan säännökset ohjelman valmistelussa, hankehakemuksen kysymyksissä ja erityisissä valintaperusteissa. Perusoikeusasiakirjan vaatimukset on huomioitu HVO:n ja tarkastusviranomaisen työssä esim. tarkistuslistoissa hankkeiden valintaa, loppuraportteja ja viranomaisten tekemiä varmuuksia koskien ja varmistuen, ettei perusoikeusasiakirjan vastaisia toimia rahoiteta ohjelmasta. Tietosuoja huomioidaan toimeenpanossa.</p>
<p>2. järjestelyt, jotka koskevat raportointia seurantakomitealle tapauksista, joissa rahastoista tuetuissa toimituksissa ei ole noudatettu perusoikeuskirjaa, ja perusoikeuskirjaa koskevista valituksista, jotka on toimitettu 69 artiklan 7 kohdan mukaisia järjestelyjä noudattaen.</p>	<p>Kyllä</p>	<p>EU:n perusoikeuskirja</p> <p>Komission tiedonanto: Ohjeet Euroopan Unionin perusoikeuskirjan noudattamiseksi Euroopan rakenne- ja investointirahastojen (ERI-rahastojen) täytäntöönpanon yhteydessä</p>	<p>Tiedot HVO saa hankkeiden käsittelyprosessista, johon sisältyvät perusoikeusasiakirjaa koskevat tarkistuslistat hankkeiden valintaa, loppuraporteissa esitettyjä hanketoteumia, varmuuksia ja tarkastuksia koskien.</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
		<p>Suomen perustuslaki (731/1999)</p> <p>Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014)</p> <p>Tasa-arvolaki (609/1986)</p> <p>Perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen Suomessa - koottuja havaintoja vuodelta 2019 (yhdistysavain.fi)</p>	<p>HVO tarkistaa vuosittain seurantakomiteaa varten tiedot kanteluista ja oikeusluokkauksista oikeusasiamieheltä ja yhdenvertaisuusvaltuutetulta ja varmennus- ja tarkastushavainnot eli poikkeamien lukumäärän, mitä perusoikeuksia loukkaukset koskevat, mihin korjaavin toimenpiteisiin on ryhdytty ja miten tapauksia tullaan ennaltaehkäisemään.</p> <p>HVO keskustelee poikkeamista IOK:n kanssa ennen niiden käsittelyä ja esittelee poikkeamat seurantakomitealle.</p> <p>HVO raportoi myös ao. kanteluista tai valituksista. Poikkeamien käsittelyssä noudatetaan kansallista lainsäädäntöä.</p> <p>HVO kuvaa raportointijärjestelyt seurantakomitealle ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksessa.</p>

Mahdollistava edellytys: 4. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen täytäntöönpano ja soveltaminen neuvoston päätöksen 2010/48/EY mukaisesti

Kriteerit	Perusteiden täytyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
<p>Vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanon varmistamiseksi käytössä on kansallinen kehys, johon sisältyvät seuraavat:</p> <p>1. tavoitteet, joihin sisältyy mittavissa olevia alatavoitteita, tietojenkeruu ja seurantamekanismit</p>	<p>Kyllä</p>	<p>YK:n vammaisten henkilöiden oikeudet, yleissopimus</p> <p>Kansallinen toimintaohje 2018–2019</p> <p>Seurantaraportti: YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma (2018–2019)</p> <p>Kansallisen toimintaohjeen valmistelu 2020</p> <p>YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma 2020–2023</p> <p>Sosiaalihuoltolaki</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta (VANE)</p>	<p>Vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanosta vastaavat ulkoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja kansalaisjärjestöt.</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta (VANE) laati toimintaohjelman, jossa määritellään vammaisyleissopimuksen edistämisen kansalliset tavoitteet, keinot ja seuranta. Täytäntöönpanosta raportoidaan vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle. Uusi toimintaohjelma vuosille 2020-2023 on hyväksytty 9.12.2020.</p> <p>YK:n vammaisten oikeuksien komitean hyväksytyt suositukset, ulkoministeriö tiedottaa suosituksista jakaen ne viranomaisille, ihmisoikeuskeskuskelle sekä kansalaisjärjestöille. Ministeriöt vastaavat suositusten täytäntöönpanosta hallinnonaloillaan.</p> <p>Ministeriöt laativat indikaattoreita, joiden kautta toimenpiteiden toteutusta seurataan. Toimintaohjelman toteutumisen seurannasta vastaa vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE yhteistyössä muiden vastuutahojen ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa. Jatkossa nelivuotisella ohjelman toimintakaudella seuranta ja raportointi tehdään sekä puolivälissä että ohjelman lopussa.</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
2. järjestelyt, joilla varmistetaan, että saavutettavuuspolitiikka, lainsäädäntö ja standardit otetaan asianmukaisesti huomioon ohjelmien valmistelussa ja täytäntöönpanossa	Kyllä	Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) Yhdenvertaisuusvaltuutettu Sosiaalihuoltolaki Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2019) Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) Laki liikenteen palveluista 320/2017 Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017)	<p>HVO noudattaa vammaisten oikeuksia koskevia säännöksiä ohjelman valintaperusteissa ja sisällyttää ao. varmistukset tarkistuslistoihin.</p> <p>Vammaisten oikeudet ovat hankepäätösten vakiomuotoisia ehtoja.</p> <p>HVO sisällyttää vammaisten oikeuksia koskevat varmistukset tarkistuslistoihin.</p> <p>Hakijoille suunnattavassa ohjeistuksessa neuvotaan huomioimaan saavutettavuus.</p> <p>HVO:n koulutussuunnitelma vammaisyleissopimuksen toimeenpanosta laaditaan ja toteutetaan yhteistyössä VANE:n asiantuntijoiden kanssa.</p> <p>Hallintoviranomaisen koulutussuunnitelma vammaisyleissopimuksen toimeenpanosta sisältää hankehakemuksiin, valintaprosessiin, seurantoihin sekä toteutukseen liittyvät koulutukset ja samalla tuetaan vammaisten kohderyhmälle syntyvää hanketoimintaa.</p> <p>Verkkosivuille tulee tietopaketti hankehakijoille.</p> <p>Vammaisyleissopimuksen artiklan 9 ja 21 säännöksiä noudatetaan viranomaistoiminnassa. Lainsäädäntö esteettömyydestä ja saavutettavuudesta</p>

Kriteerit	Perusteiden täyttyminen	Viittaukset asiaa koskeviin asiakirjoihin	Perustelut
			velvoittaa HVO:ta. HVO sisällyttää avustuksensaajien koulutuksiin vammaisten oikeuksia koskevat ehdot.
<p>3. järjestelyt, jotka koskevat raportointia seurantakomitealle tapauksista, joissa rahastoista tuetuissa toimissa ei ole noudatettu vammaisyleissopimusta, ja kyseistä sopimusta koskevista valituksista, jotka on toimitettu 69 artiklan 7 kohdan mukaisia järjestelyjä noudattaen.</p>	Kyllä	<p>Eduskunnan oikeusasiamies toteuttaa vammaissopimuksen täytäntöönpanon suojelua lakisääteisessä valvontatehtävässään.</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeudet.</p> <p>Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisut</p> <p>Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea (CRPD-komitea)</p> <p>Ihmisoikeuskeskus: Vammaisten henkilöiden oikeudet</p>	<p>Hallintoviranomainen laatii tarkistuslistat koskien hankkeiden valintaa, hanketoteumaa sekä paikan päällä tehtäviä varmuksia ja tarkastuksia.</p> <p>HVO saa tietoa vammaisyleissopimuksen noudattamisesta hankkeiden seurannan kautta ja oikeusasiamiehen ratkaisuista. Vammaisyleissopimuksen olennaisten säännösten noudattamista koskevat varmistukset sisällytetään HVO:n tarkistuslistoihin.</p> <p>HVO tarkistaa vuosittain seurantakomiteaa varten tiedot kanteluista ja oikeusluokkauksista oikeusasiamieheltä ja yhdenvertaisuusvaltuutetulta ja varmennus- ja tarkastushavainnoista.</p> <p>HVO tarkistaa poikkeamien lukumäärän, mitä perusoikeuksia loukkaukset koskevat, mihin korjaavin toimenpiteisiin on ryhdytty ja miten tapauksia ennaltaehkäistään ja raportoi niistä seurantakomitealle.</p> <p>Yksittäinen henkilö tai ryhmä voi tehdä valituksen vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle (CRPD) kokemastaan yleissopimuksen oikeuksien loukkauksesta. HVO saa tiedot valituksista IOK:lta.</p>

5. Ohjelmaviranomaiset

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan k alakohta sekä 71 ja 84 artikla

Taulukko 5-1: Ohjelmaviranomaiset

Ohjelmasta vastaava viranomainen	Laitoksen nimi	Yhteystahon nimi	Asema	Sähköposti
Hallintoviranomainen	Sisäministeriö	Laura Yli-Vakkuri	Ylijohtaja	laura.yli-vakkuri@govsec.fi
Tarkastusviranomainen	Valtiovarainministeriö	Kari Rouvinen	Tarkastusneuvos	kari.rouvinen@gov.fi
Elin, joka ottaa vastaan komission suorittamia maksuja	Sisäministeriö	Laura Yli-Vakkuri	Ylijohtaja	laura.yli-vakkuri@govsec.fi

6. Kumppanuus

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan h alakohta

Kumppanuusrakenteet ohjelmatyössä

Ohjelman valmistelua varten perustettiin työryhmä. Työryhmän muodostivat sisäministeriön johdolla seuraavat valtionhallinnon organisaatiot sekä järjestöjä edustavat tahot: sisäministeriön maahanmuutto-, pelastus-, poliisi- ja rajavartio-osasto, valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, ulkoministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, etnisten suhteiden neuvottelukunta (ETNO), Suomen Kuntaliitto, Maahanmuuttovirasto, Poliisihallitus, Tulli, Valtakunnansyyttäjän toimisto, Rikosseuraamuslaitos, sosiaali- ja terveysministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö.

Ahvenanmaan maakunnan hallitusta pyydettiin erikseen lausumaan sitä koskevista asioista.

Ohjelman valmistelutyöhön kutsuttiin tarpeiden määrittelyvaiheessa työryhmän lisäksi seuraavia sidosryhmiä: Kriisinhallintakeskus (CMC Finland), Diakonissalaitos, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Helsingin kaupunki, IOM, Keskusrikospoliisi, Kirkon ulkomaanapu, Moniheli ry, Monika-naiset liitto ry, Euroopan Kriminaalipolitiikan Instituutti HEUNI, Suomen Pakolaisapu, Pelastuslaitos, Poliisiammattikorkeakoulu, Rikosuhripäivystys, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö SPEK, Suomen Punainen Risti, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suojelupoliisi.

Työryhmän työskentelyn lisäksi sisäministeriö on järjestänyt valmistelua tukevia ja koordinoivia työkokouksia työ- ja elinkeinoministeriön, alueellisten ELY-keskusten, sisäministeriön maahanmuutto- ja poliisiosastojen, Maahanmuuttoviraston sekä oikeusministeriön ja oikeusalan järjestöjen kanssa. Lisäksi sisäministeriö järjesti kuulemistilaisuuksia erityistavoitteittain ja muita keskusteluja eri tahojen kanssa (ml. esitelyt sidosryhmissä ja erilliset kuulemiset).

Kumppanit ovat mukana komission delegoidun asetuksen (EU) n:o 240/2014 mukaisesti valmistelussa, joka kohdistuu mm. tarpeiden analysointiin ja yksilöintiin, painopistealueiden määrittelyyn, rahoitukseen jakamiseen ja indikaattorien määrittelyyn.

Kumppanuusperiaate valmistelussa

Sisäasioiden rahastojen valmistelua ohjaa sekä suomalainen hallintoperinne, joka korostaa kuulemista, että sisäasioiden rahastoja säättävä lainsäädäntö, jossa on määritelty kumppaneiden osallistumisesta ohjelmien valmisteluun ja toteutukseen. Rahastoa koskevassa laissa todetaan, että ohjelmia valmistellaan yhteistyössä.

Ohjelman valmisteluprosessissa on ollut mukana yhdenvertaisuuden asiantuntijoita.

Alue- ja paikallistason huomioimiseksi valmistelussa kumppanuusperiaatetta on toteutettu sidosryhmätilaisuuksien, kuulemis- ja keskustelutilaisuuksien kautta.

Valmistelun aikana ohjelmavalmistelun työryhmää laajennettiin kutsumalla valmistelutyöhön muita sidosryhmiä sekä järjestämällä ohjelma- valmistelun perehdytystilaisuuksia, joiden avulla oli tarkoitus kerätä eri toimijoiden näkemyksiä ja lisäyksiä valmisteluryhmän laatiin keskeisiin toimintaympäristön haasteisiin sekä ohjata sidosryhmiä antamaan näkemyksiään. Lisäksi eräiden järjestöjen kuuleminen järjestettiin erillisissä teemakohtaisissa tapaamisissa.

Alue- ja paikallistason kuuleminen on toteutettu niin, että työ- ja elinkeinoministeriö on kerännyt alueellisten Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskusten näkemykset ja ehdotukset ohjelman sisällöiksi. Kuntien näkemystä valmistelussa on edustanut Kuntaliitto. Lisäksi kumppanuusperiaatetta on alueiden osalta toteutettu erityistavoitekohtaisesti kohdennetuissa tapaamisissa.

Kotoutumistoimien osalta samanaikaisesti ohjelmavalmistelutyön kanssa on ollut valmistelussa työ- ja elinkeinoministeriön koordinoima hallituksen selonteko kotoutumisen edistämisen uudistustarpeista sekä kotoutumisen kumppanuusohjelman valmistelu. Valmisteltavassa selonteossa on selvitetty kotoutumispolitiikan uudistamistarpeita maahanmuuton ja kotoutumisen toimintaympäristössä tapahtuneisiin muutoksiin vastaamiseksi. Kumppanuusohjelman valmistelussa on selvitetty kumppanuuksien mahdollisuuksia ja esteitä sekä selvitetty yhteistyön edistämisen tapoja, ml. hankerahoituksen hyödyntämistä kumppanuuksien edistämisessä. Selontekoon liittyen järjestettiin laajoja työpajoja ja kuulemisia, joissa kuultiin mm. järjestöjä, kuntia ja alueviranomaisia, tutkijoita, koulutusorganisaatioita sekä muita sidos-

ryhmiä. Järjestöjen roolia koskevaan tilaisuuteen osallistui noin 50 kotoutumisen parissa toimivaa järjestöä. Sisäministeriö osallistui selonteon kuulemisiin ohjelman erityistavoitteen 2 kotoutumista koskevan osion näkökulmasta ja selonteossa esiin nostettuja tarpeita on huomioitu rahaston ohjelman sisällöissä. Kumppanuusohjelman barometrikyselyyn saatiin 779 vastaajaa ja myös sen tulokset on huomioitu ohjelman valmistelussa.

Ohjelman julkinen kuuleminen järjestettiin suomenkielisenä 6.-27.5.2021 ja ruotsinkielisenä 28.5.-18.6.2021. Lausuntopyyntö kohdistettiin erillisellä kirjeellä 107 organisaatiolle, mm. ministeriöille, ELY-keskuksille valikoiduille eri kokoisille ja eri alueita edustaville kunnille sekä toimialan kannalta relevanteille järjestöille. Jakelussa olevien tahojen lisäksi muillakin tahoilla oli mahdollisuus lausua ohjelmaluonnoksista rahastojen verkkosivuilla julkaistun lausuntopyyntöä kautta. Lisäksi lausuntokierroksesta ilmoitettiin sosiaalisessa mediassa ja ministeriön Internet-sivuilla. Ohjelmasta jätettiin yhteensä 48 lausuntoa. Ohjelmaa muokattiin kuulemisten perusteella ja lausunnoissa esitettyjä huomioita kootaan myös ohjelmaa täydentävään toimeenpanosuunnitelmaan.

Kumppanuusperiaate ohjelman toteutuksessa

Ohjelman toteutuksen kannalta oleelliset järjestöt ja muut sidosryhmät osallistuvat ohjelman toimeenpanoon, seurantaan ja arviointiin seurantakomitean työskentelyssä. Ohjelman seurantakomitean työskentelyllä tuetaan vahvasti kumppanuusperiaatteen toteutumista ja se tuo lisäarvoa ohjelmatyöhön.

Ohjelman seurantakomiteassa on edustajat seuraavasta tahoista: sisäministeriö, ulkoministeriö, oikeusministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Poliisihallitus, suojelupoliisi, Maahanmuuttovirasto, etnisten suhteiden neuvottelukunta, tasa-arvoasiain neuvottelukunta, Ahvenanmaan maakuntahallitus, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen Punainen Risti ja turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukset. Lisäksi seurantakomiteassa on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työmarkkina- ja elinkeinajärjestöjen edustajia sekä rahaston tavoitteiden kannalta keskeisten maahanmuuttajille suunnattuja erilaisia palveluita ja tukea tarjoavien yhdistysten ja järjestöjen edustajia.

Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio (NHRI) muodostuu ihmisoikeuskeskuksesta (IOK), ihmisoikeusvaltuuskunnasta ja oikeusasiamiehestä. IOK on kutsuttu pysyväksi asiantuntijaksi ohjelman seurantakomiteaan, jonka asiantuntemusta hallintoviranomainen käyttää ao. kysymyksissä.

Ohjelman toimeenpanoa on tarkoitus toteuttaa vuosittain päivitettävän toimeenpanosuunnitelman avulla. Toimeenpanosuunnitelmassa määritellään vuosittain haettavaksi avattavat tavoitteet, mahdolliset teemakohtaiset painopisteet ja rahoitus. Toimeenpanosuunnitelma käsitellään rahastojen seurantakomiteoissa ja sitä edeltää suunnitelman valmistelu sidosryhmien kanssa.

Osaltaan kumppanuusperiaatetta toteutetaan työ- ja elinkeinoministeriön organisoimassa valtakunnallisessa kotoutumisen kumppanuusohjelmassa, jossa rahasto on osallisena. Kumppanuusohjelmassa rakennetaan kotoutumisen ja yhteiskunnan vastaanottavuuden parissa työskentelevien toimijoiden avoin valtakunnallinen verkosto. Yhtenä kumppanuusohjelman tavoitteena on kansallisen- ja EU-rahoituksen sitominen kumppanuustyöhön.

Rahasto osallistuu myös Suomen Punaisen ristin koordinoimaan järjestöverkoston, välittää verkoston välityksellä tietoa rahastosta ja kuu-lee järjestöjä rahaston toimialaan liittyvissä asioissa.

Laillisen maahanmuuton ja kotoutumisen erityistavoitteen osalta rahaston toimeenpanosuunnitelmasta käydään keskustelua maahanmuuton ja kotoutumisen koordinaatioryhmän kanssa. Koordinaatioryhmässä ovat edustettuina muut kotoutumistoimia rahoittavat EU-rahastot, kansalliset rahoittajat, kuntien ja alueiden edustajat sekä järjestöt. Koordinaatioryhmän tehtävänä on yhteensovittaa erityisesti kotoutumista tukevia toimia eri rahoittajien välillä.

Erityistavoitteen 3 laittoman maahanmuuton ja paluutoimien osalta rahaston toimeenpanosta käydään keskustelua sisäministeriön koordinoimissa paluun koordinaatio- ja yhteistyöryhmissä sekä muissa viranomaistapaamisissa. Ryhmien työskentelyyn osallistuvat paluutoimista vastaavat viranomaiset.

Ohjelmakauden alussa laaditaan koulutussuunnitelma sidosryhmille, kuten ELY-keskuksille, kunnille ja järjestöille järjestettävistä koulutustilaisuuksista. Tilaisuudet ja niiden toteuttamistavat suunnitellaan yhdessä ko. kumppanien kanssa, jotta ne vastaavat mahdollisimman hyvin

kohderyhmän tarpeisiin. Koulutussuunnitelmaa päivitetään säännöllisesti ja koulutustilaisuuksiin varataan riittävä rahoitus, jolla pystytään vastaamaan hallintoviranomaisen arvioimiin ja kentältä tuleviin tarpeisiin.

Myös hankkeiden ohjausryhmät omalta osaltaan ovat kumppanuutta.

7. Viestintä ja näkyvyys

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 22 artiklan 3 kohdan j alakohta

Rahaston viestinnän tavoitteena on tukea ja vahvistaa rahaston laadukasta ja läpinäkyvää toimeenpanoa sekä edistää rahaston tavoitteiden saavuttamista.

Rahaston aiheet - turvapaikkamenettelyn toimivuus ja luotettavuus, laillisen ja työperäisen maahanmuuton sujuvuus, onnistunut kotoutuminen ja laittomasti maassa olevien tilanne sekä siihen liittyvät toimenpiteet - ovat usein esillä julkisessa keskustelussa. Viestimällä EU:n yhteisistä tavoitteista ja EU-rahoituksella saavutetuista tuloksista voidaan vahvistaa laajaa ymmärrystä moniulotteisista aiheista ja vahvistaa myönteistä mielikuvaa EU:sta.

Yleisön tietämystä ja ymmärrystä Euroopan unionin lisäarvosta lisätään viestimällä EU-rahoituksella toteutetusta toiminnasta ja saavutetuista tuloksista. Viestintää kohdennetaan avustuksen hakijoille huomioiden erilaisten kohderyhmien rahaston tuntemus. Rahoitusmahdollisuuksista viestitään oikea-aikaisesti ja ymmärrettävästi. Hakijoiden oikea-aikainen tukeminen edistää hakemusten laatua ja hakuprosessin tehokkuutta.

Avustuksen saajat saavat tarvitsemansa tiedon ja tuen hankkeen menestyksestä hallinnointia varten. Tavoitteena on tukea avustuksen saajia viestimään kiinnostavasti ja tuloksellisesti hankkeestaan sekä EU-rahoituksen hankkeelle tuomasta lisäarvosta. Avustuksen saajille viestitään erityisesti hankkeen viestinnän ja EU:n näkyvyydestä huolehtimisen tärkeydestä. Heille tarjotaan konkreettista tukea viestintään ohjeistuksin ja koulutuksin.

Myös toimittajat ovat yksi viestinnän kohderyhmä. Rahaston ajankohtaisista asioista julkaistaan säännöllisesti tiedotteita. Tarpeen mukaan median edustajille järjestetään mediatilaisuuksia rahastosta, keskittyen erityisesti tuloksiin. Toimittajien kautta on mahdollista vaikuttaa siihen, miten EU:n sisäasioiden rahastot esitetään mediassa. Mediaviestintää voidaan tehdä myös yhteistyössä muiden CPR-asetuksen (Common Provisions Regulation) eli yleisasetusta noudattavien EU-rahastojen kanssa. Yleisasetus linjaa rahastojen hallinnointia koskevat yhteiset säännöt.

Viestintää kohdennetaan sisäministeriön hallinnonalalle ja muille hallinnonaloille. Sisäministeriön asiantuntijoita ja johtoa tavoitetaan ministeriön intran ja sisäisten tilaisuuksien kautta. Lisäksi kansalaisyhteiskunta ja etenkin erilaiset kattojärjestöt ovat yksi rahaston viestinnän kohderyhmä. Viestintää kohdennetaan myös muille EU-rahoittajille ja EU-rahoituksen parissa työskenteleville sekä kansallisille valtionapuviranomaisille.

Rahastosta viestitään EU:n sisäasioiden rahastojen kansallisella verkkosivustolla osoitteessa www.eusa-rahastot2021.fi ja yleisasetusta noudattavien rahastojen yhteisellä kansallisella verkkosivustolla. Pääkanavana toimii EU:n sisäasioiden rahastojen oma verkkosivusto.

Sisäasioiden rahastojen uutiskirje lähetetään tilaajille sähköpostitse säännöllisesti. Uutiskirjeeseen kootaan rahastoja koskevia ajankohtaisia uutisia. Tarpeen mukaan voidaan julkaista myös uutiskirjeitä, joissa käsitellään tiettyä teemaa rahaston näkökulmasta.

Sosiaalisen median kanavat toimivat jakelukanavana verkkosivuilla julkaistaville uutisille ja mediatiedotteille, mutta myös itsenäisinä viestintäkanavina. Sosiaalisen median kanavia hyödynnetään viestintäkampanjoiden toteutuksessa.

Avustuksen hakijoille ja saajille järjestetään säännöllisesti tilaisuuksia ja koulutuksia, ml. hankkeen viestintään keskittyviä koulutuksia. Niitä voidaan järjestää myös yhteistyössä muiden EU-rahastojen kanssa. Sähköpostitse viestitään etenkin nopeaa ja kohdennettua viestintää vaativissa tilanteissa.

Viestinnän budjetti on noin kaksi prosenttia Suomen AMIF-ohjelman teknisestä tuesta.

Viestinnälle määritellään indikaattorit, joiden avulla viestintää ja sen onnistumista seurataan ja arvioidaan. Viestintää kehitetään tulosten mukaisesti. Indikaattoreiden avulla määritetään, minkälaisilla keinoilla asetettuihin tavoitteisiin päästään sekä seurataan ja arvioidaan sitä, miten viestinnälle asetetut tavoitteet on saavutettu. Indikaattoreiden avulla seurataan mm. verkkosivujen kävijämäärää, julkaistujen tiedotteiden, uutisten ja muiden julkaisujen määrää sekä eniten vierailtuja sivuja, ja uutisia ja muita sisältöjä. Sosiaalisen median kanaville määritellään indikaattorit, joilla seurataan mm. seuraajien ja tykkääjien sekä tviittien ja julkaisujen määrää sekä toiminta-astetta ja näyttökertoja sekä muuta relevanttia dataa. Lisäksi indikaattoreiden avulla seurataan mm. uutiskirjeen tilaajien määrää ja avaamisprosenttia.

Viestintäkampanjoille ja tilaisuuksille määritellään indikaattorit tapauskohtaisesti. Viestinnästä ja mahdollisesti muista rahaston aiheista tehdään säännöllisesti kyselyitä eri kohderyhmille. Tilaisuuksista ja koulutuksista pyydetään palautetta säännöllisesti.

Viestinnälle nimetty ohjelman viestintävastaava toimii lisäksi sisäisen turvallisuuden rahaston (ISF) ohjelman ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälineen (BMVI) ohjelman viestintävastaavana.

8. Yksikkökustannusten, kertakorvausten, kiinteämääräisen rahoituksen ja kustannuksiin perustumattoman rahoituksen käyttö

Viite: yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 94 ja 95 artikla

Yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 94 ja 95 artiklan aiottu käyttö	Kyllä	Ei
Ohjelmassa aiotaan sen hyväksymisestä alkaen käyttää toimintalinjassa unionin rahoitusosuuden korvauksia yksikkökustannusten, kertakorvausten ja kiinteämääräisen rahoituksen perusteella yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 94 artiklan mukaisesti	☐	☒ va- littu
Ohjelmassa aiotaan sen hyväksymisestä alkaen käyttää kustannuksiin perustumattomaan rahoitukseen perustuvan unionin rahoitusosuuden korvauksia yhteisiä säännöksiä koskevan asetuksen 95 mukaisesti	☐	☒ va- littu

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023, Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171
kirjaamo.sm@gov.fi

www.eusa-rahastot2021.fi | eusa.sm@gov.fi

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

**Euroopan unionin
rahoittama**